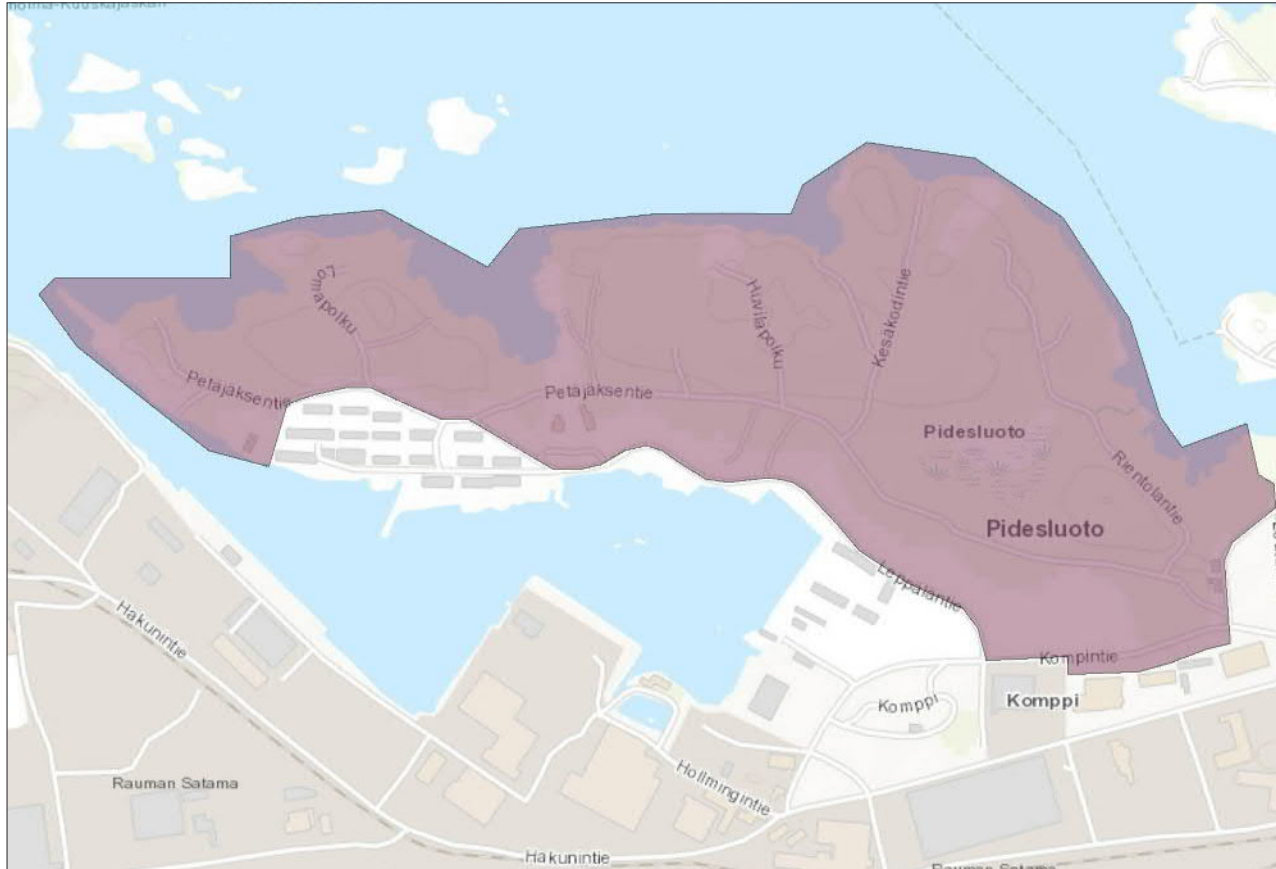

Rauman Petäjäksi alueen rakennusinventointi sekä maisemahistoriallinen selvitys

Olli Joukio 2017

Sisällysluettelo

Inventoinnin lähtökohdat	3	Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoituslaitteet	60
		I Petäjä	60
Inventointityön vaiheet	3	II Petäjä	62
Petäjäksi historiaa	4	Lähdeluettelo	64
Alueen nykytilanne	9		
Alueen huvilat	9		
Inventoitujen kohteiden valinta- ja arvottamisperusteet	11		
Inventoidut kohteet	12		
Kartta suojeltaviksi ehdotettavista kohteista	13		
Rientolantie 4	14		
Rientolantie 19	16		
Rientolantie 33	19		
Rientolantie 43	20		
Rientolantie 51 "Rientola"	23		
Rientolantie 63	25		
Kesäkodintie 28	27		
Kesäkodintie 35	30		
Kesäkodintie 38 "Prasuranta"	31		
Huvilapolku 15	33		
Huvilapolku 17	35		
Huvilapolku 20	37		
Petäjäksentie 150 "Urhola"	39		
Petäjäksentie 173	41		
Petäjäksentie 178 "Villa Tallbo"	43		
Lomapolku 11	45		
Lomapolku 15	46		
Lomapolku 18	47		
Lomapolku 22	48		
Petäjäksentie 231	50		
Petäjäksentie 230	52		
Petäjäksentie 234	54		
Petäjäksentie 241	56		
Petäjäksentie 238	58		

Inventoinnin lähtökohdat

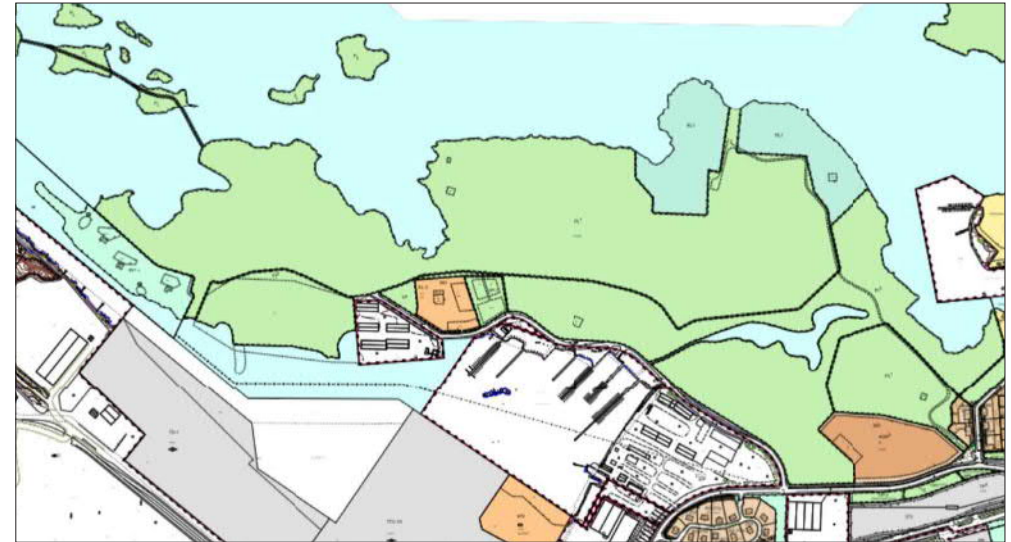
Petäjäksen alueella on käynnistymässä asemakaavan muutos. Suunnitteilla olevan kaavamutoksen perusselvitykseksi teki FM Olli Joukio Satakunnan Museosta Petäjäksen niemen alueella rakennusinventoinnin sekä maisemahistoriallisen selvityksen Rauman kaupungin tilaamana. Inventointi toteutettiin ajalla 6.11-17.12.2017.

Alueella on tehty aiemmin kaksi inventointia, jotka ovat hyvin pintapuolisia ja liittyivät alueen kehittämiseen kansanpuistona. Vuonna 1981 toteutettiin Iina Paasikivi-Poutasen sekä Ulla Räihän toimesta Fäfangan, Poroholman, Petäjäksen ja Saukkojen käyttösuunnitelma, jonka yhteydessä tehtiin myös huviloiden inventointi. Vuonna 1998 toteutettiin Petäjäksen alueelle uusi käyttösuunnitelma, jonka yhteydessä huvilat inventoitiin hyvin pintapuolisesti. Alueella on tapahtunut varsinkin vuoden 1981 jälkeen huomattavasti muutoksia ja kumpakaan aikaisempaa inventointia ei voi pitää ajantasaisena kaavatyössä käytettäväksi.

Maakuntakaavassa alue on osoitettu virkistysalueeksi (V), veneilyä palvelevaksi virkistysalueeksi (V1) sekä maakunnallisesti merkittävaksi kulttuuriympäristöksi (kh2). Maakuntakaavassa on huomioitu myös ensimmäisen Petäjäksen linnoituslaitteet muinaisjäännekohteiksi (sm). Rauman keskustan osayleiskaavassa vuodelta 2003 alue on lähes kokonaisuudessaan osoitettu lähivirkistysalueeksi (VL) lukuun ottamatta Villa Tallbon kiinteistöä (palvelut) sekä venevalkamaa ja veneiden säilytys- ja telakka-alueita (LV). Inventointialueelta on osayleiskaavassa osoitettu suojeltaviksi 11 huvilaa.

Alueella on voimassa neljä eri aikana vahvistettua asemakaavaa. Inventointialueen kaakkoiskulma kuuluu vuonna 1973 vahvistettuun asemakaavaan, jonka mukaan koilliskulman rakentamaton alue on osoitettu kytkettyjen ja erillisten pientalojen korttelialueeksi (AOR2). Suurin osa alueesta kuuluu vuonna 1977 vahvistettuun kaavaan, jonka mukaan alue on osoitettu luonnontilassa säilytettäväksi puistoalueeksi (PL1) ja istutettavaksi kansanpuistoalueeksi (PL3) sekä ensimmäisen Petäjäksen pohjoisrannalla loma-alueeksi (RL1), johon saa sijoittaa yhteisöjen virkistystarkoituksia varten yksikerroksisia rakennuksia ja laitteita. Vuonna 1992 vahvistettiin Villa Tallbon palstan sekä venesataman alueen asemakaava, jossa Villa Tallbo osoitettiin liikerakennuksen korttelialueeksi (KL3) ravintolatoimintaa varten sekä venesataman alue (LV-1). Tallbon ja venesataman välinen alue osoitettiin puistoksi (VP) ja Tallbon itäpuolinen alue puistoksi (VP-1), johon voi rakentaa virkistystä, urheilua ja kioskitoimintaa palvelevia rakennuksia. Alueen länsipäässä hyväksyttiin vuonna 2010 asemakaava, jonka mukaan nykyisten Petäjäksentie 230, 234 ja 238 huvilapalstojen ympäristö osoitettiin suojaviheralueeksi (EV1). Samalla edellä mainitut huvilat osoitettiin suojeltaviksi. Asemakaavamutoksessa huomioitiin myös alueen kaksi ensimmäisen maailmansodan aikaista ampuma-asemaa.

Alueella on asemakaavalla suojeltu kahdeksan huvilaa. (Rientolantie 4, Rientolantie 51 ”Rientola”, Petäjäksentie 150 ”Urholä”, Petäjäksentie 173, Petäjäksentie 178 ”Villa Tallbo”, Petäjäksentie 230, Petäjäksentie 234 ja Petäjäksentie 238). Edellä mainittua kahta ampumasemaa lukuun ottamatta alueen merkittäviä ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoituslaitteita ei ole huomioitu asemakaavassa.

Inventointityön vaiheet

Inventointityö aloitettiin tutustumalla alueella toteutettuihin vanhoihin inventointeihin sekä historiallisiin karttamateriaaleihin. Rauman kaupungin kaavoituksesta saatiin aluetta koskeva kattava aikaisempaan kaavoitustyöhön liittynyt materiaali. Inventoinnin tekijä kävi läpi Rauman museolla aluetta koskevan historiallisen valokuvamateriaalin sekä aluetta koskevat rakennuspiirustukset Rauman kaupungin rakennusvalvonnassa.

Kenttätö toteutettiin marraskuun aikana ja niihin käytettiin viisi päivää. Kaikkia huvilakiinteistöjen omistajia informoitiin etukäteen. Läheskään kaikkia huviloiden omistajatahoja ei tavattu, mutta jotkut ottivat myöhemmin yhteyttä puhelimitse ja joko sopivat heille sopivan tapaamisajankohdan tai antoivat huvilaa koskevia tietoja puhelimitse. Lisäksi paikan päällä haastateltiin alueen huviloiden asukkaita ja käyttäjiä. Kenttätöiden jälkeen tiedot vietiin Satakunnan Museon ylläpitämään Pakki-sovellukseen sekä koostettiin nyt käsillä oleva inventointiraportti, johon koottiin jokaisesta kohteesta perustiedot. Täydellisemmät tiedot kohteista löytyvät Pakki-sovelluksesta. Inventointityötä ovat ohjanneet rakennuskulttuurin osalta rakennustutkija Liisa Nummelin sekä arkeologisen perinnön osalta arkeologi Leena Koivisto Satakunnan Museosta.

Petäjäksen historiaa

Petäjäsluodot sekä Pidesluoto olivat vielä 1800-luvulla erillisiä saaria. Osittain ilmeisesti maantäytön että rannansiirtymän seurauksena sekä Pidesluoto että Ensimmäinen ja Toinen Petäjäs ovat kasvaneet kiinni toisiinsa ja mantereeseen. Kolmas Petäjäs säilyi erillisenä saarena aina satama- ja telakka-alueen laajentamiseen 1970-80-lukujen taitteessa. Ilmeisesti Toiseen Petäjäkseen on päässyt kulkemaan jalan polkua pitkin jo 1800-luvun loppupuolella. Petäjäksen niemen osia on kutsuttu useilla nimillä. Ensimmäistä Petäjästä on kutsuttu Ala-Petäjäksi ja Toista Petäjästä Keski-Petäjäksi. Kolmas Petäjäs oli aikanaan Ulko-Petäjäs. Tässä raportissa käytetään nimityksinä varsinaista inventointialuetta koskevasta Petäjäksenniemestä Ensimmäistä ja Toista Petäjästä. Alueella olevat puolustuslaitteet on jaettu muinaisjäänösrekisterissä I Petäjäksi ja II Petäjäksi.

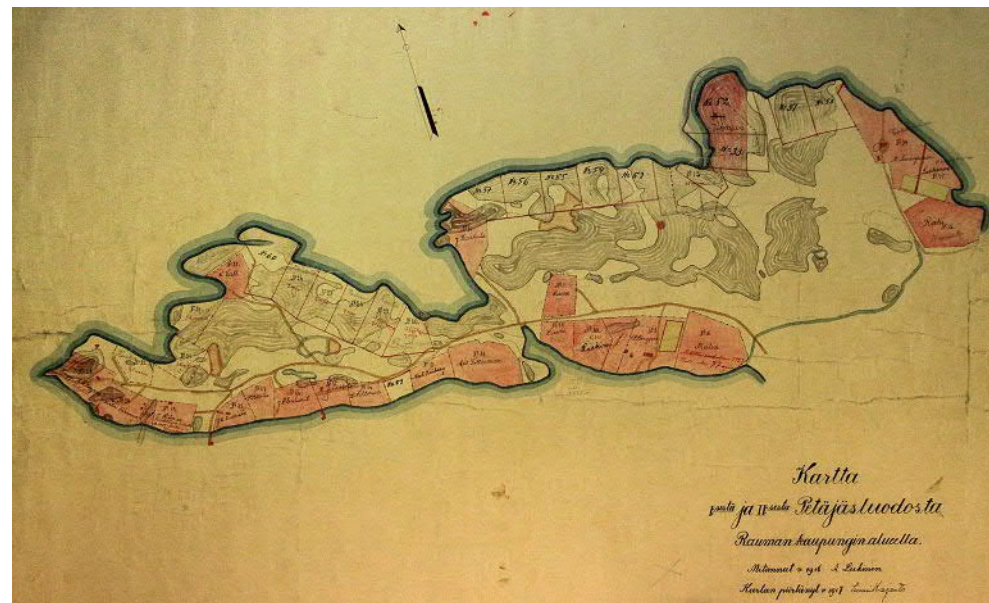
Kuvassa suurennoa venäläisestä topografikartasta vuodelta 1903. Petäjäksenniemen alueelle on syntynyt jo tois- takymmentä huvilaa. Nykyisen Urholan huvilan kohdalle on merkitty myös puutarha. (Kartta Kansallisarkiston digitaaliarkisto)

Raumalle syntyi huvila-asutusta 1800-luvun loppupuolelta alkaen. Vuonna 1877 Rauman ympäristön saaria ryhdyttiin vuokraamaan porvaristolle. Sen jälkeen, kun alun perin laidunkäyttöön tarkoitetuille palstoille annettiin 25 vuoden vuokraoikeus, alkoivat käyttöoikeuden haltijat rakentaa niille kesähuviloita. Rauman vanhimmat huvilat valmistuivat 1800-luvun loppupuolella kaupungin lähistölle Poro- holman ja Petäjäksen alueelle. Petäjäkseen valmistui huviloita 1880-luvulta lähtien varsinkin suojaisem- malle eteläpuolelle, mutta alueen täyttyessä 1900-luvun puolella myös karummalle pohjoisrannalle. Kaupunki, joka oli siis vuokrannut tontit, kielsi ehdottomasti huviloiden ympärivuotisen käytön.

1880-luvulla huviloita nousi myös Pidesluotoon, josta inventointialueeseen kuuluvat Rientolantie 4 sekä Rientolantie 19. Näistä Rientolantie 4 valmistui 1880-luvun lopulla ja on inventointialueen vanhin hu- vila. Varsinaisen Petäjäksen iäkkäin säilynyt huvila on aivan 1890-luvun alussa valmistunut apteekkari Fredrik Blomqvistin rakennuttama alun perin ”Metsolana” tunnettu ”Rientola”. Varhaisten huviloiden aivan tarkkaa rakennusajankohtaa on haasteellista selvittää, koska kaupunki vaati vasta vuonna 1892 maistraatin hyväksymät rakennuspiirustukset kaikista meren rantaan kaupungin maille rakennetuista huviloista.

Varhaisemmat huvilat olivat lähes kaikki suuria ja kaksikerroksisia ja edustivat joko nikkari- tai cot- tage-tyyliä. Niissä oli useimmiten laaja veranta sekä torni. Petäjäksen pohjoisrannalle näitä rakennettiin ainoastaan muutama. 1930-luvulla alueelle alkoi nousta myös funkishuviloita.

Huviloita rakennuttivat alun perin henkilöt, joilla varaa siirtyä koko kesäksi asumaan huvilalle. Monella oli varaa palveluskuntaan sekä suurelliseen seuraelämään. Huviloita ei kuitenkaan välttämättä ajateltu perheen tai suvun pysyviksi kesänviettopaikoiksi, vaan varsinkin Petäjäksen huvila-asutuksen alkua- i-koja leimaa se, että huviloiden omistus vaihtui usein joko kaupoilla tai vaihtamalla. Monet vuokrasivat samaa huvilaa kesästä toiseen ja antoivat ajan myötä huvilalle näin myös nimensä, vaikka eivät sitä varsinaisesti omistaneetkaan. Osa huviloista on taas kuulunut alusta alkaen samalle suvulle. Näistä on säilynyt Ensimmäisessä Petäjäkessä sijaitseva kauppias F.A. Ajangon 1930-luvulla rakennuttama huvila (Rientolantie 63), joka on nykyään ympärivuotisessa asuinkäytössä.

Kartta Ensimmäisen ja Toisen Petäjäksen alueesta vuonna 1916. Karttaan on tehty merkintöjä myös jälkikäteen. Punaiset huvilatontit sijoittuvat alun perin pääasiassa suojaisammalle etelärannalle. Myös pohjoisrannalta on kartassa merkitty täyteen palstoja. (Kartta Rauman kaupunginarkisto)

Huvila-asuminen oli vuosisadan vaihteen molemmin puolin vielä varakkaamman väen etuoikeus. Yläkuvassa taiteilija Jalmar Karhula vaimoineen itse suunnittelemansa vuonna 1914 valmistuneen, Petäjäkseen harvinaisen jugend-huvilan edessä. Suojeltu rakennus paloi vuonna 1982. (Kuva skannattu Olli Nuotion teoksesta "Se lailnem Betäjäs - Suvissi Rauma muistoi") Oikealla ylhäällä nykyisen Petäjäsensentie 230 alkuperäispiirustus vuodelta 1896. (Rauman kaupungin rakennusvalvonta) Oikealla kesänviettoa "Metsolassa" eli sittemmin "Rientolana" tunnetussa huvilassa vuosisadan vaihteen tienoilla. (Rauman museo)

1900-luvun alussa Petäjäkseen järjestettiin höyrylaivakyydistystä. Esimerkiksi 1910-luvulla reittiä Kanaali-Korkeakari-Petäjäs-Saukko liikennöivät Pajusen höyryveneet "Alli" ja "Mielikki". 1920-luvulta alkaen alueelle pääsi kulkemaan bussilla. 1920–30-lukujen vaihteessa huvilaomistajien keskuudessa oli jopa bus-siosuuskunta. Samoihin aikoihin alkoivat yleistyä myös omat moottoriveneet.

Ensimmäinen maailmansodan aikana Raumalle tuli satoja Venäjän armeijan sotilaita ja tämä mullisti myös Petäjäksen aluetta, jota ryhdyttiin linnoittamaan. Tästä linnoittamisesta ja alueella vielä olevista linnoituslaitteista tarkemmin raportin lopussa. Linnoitustöistä huolimatta kesäasukkaat saivat ilmeisesti käyttää huviloitaan melko vapaasti. Jokainen 15 vuotta täyttänyt tarvitsi kuitenkin hankkia komendantilta asianmukaisen luvan. Venäläiset pioneerit rakensivat Toisen ja Kolmannen Petäjäksen väliin ensimmäisen kävelysillan vuonna 1915, joka 1930-luvulla korvattiin kaupungin rakentamalla auton kantavalla sillalla.

Vasemmalla vuonna 1924 otetussa kuvassa näkyy venäläisten pioneerien vuonna 1915 rakentama Toisen ja Kolmannen Petäjäksen välinen kävelysilta. (Valokuva Rauman museo) Oikealla näkyvässä kuvassa myöhemmin paikalle rakennettu auton kantava silta kuvattuna vuonna 1976. Silta purettiin kaksi vuotta myöhemmin satamalaajennuksen tieltä. (Kuva skannattu Olli Nuotion vuonna 1995 ilmestyneestä teoksesta "Se lailnem Betäjäs - Suvissi Rauma muistoi")

Talvisodan aikana satamaa pommitettiin ja myös Petäjäksen huvilat saivat osansa tästä. Kolmannessa Petäjäkseen pommit osuivat Sjöblomin huvilan venevajaan, jossa säilytettiin Ammus Oy:n trotyyliä. Räjähdyksessä tuhoutui Sjöblomin huvilan lisäksi myös kolme naapurihuvilaa. Räjähdyksessä vaurioitui huviloita myös Petäjäksen niemen alueella. Talvisodan aikana paloivat myös kirjakauppias Wittfoothin ja hammaslääkäri Pentin huvilat. Tulipalot ovat tuhonneet melko runsaasti huviloita myös rauhan vuosina. Sodan aikana joihinkin huviloihin majoitettiin muun muassa inkeriläisiä evakkoja.

Vuonna 1945 Petäjäksen eteläpuolelle syntyi telakka, kun Karjalan Kannakselta siirtyneet koivistolaiset merikapteenit Filip Hollming ja Hugo Pöntynen sekä laivanrakentaja Kaarlo Pulli ja puuasiantuntija August Mannonen perustivat Korkeakariin heille vuokratulle alueelle laivavarvin, jossa ryhdyttiin valmistamaan sotakorvauskuunareita. Myöhemmin sekä telakka että satama kaipasivat lisää tilaa. Jo 1960-luvulla oli ensimmäistä kertaa otettu esille irtolastisataman rakentaminen Kolmanteen Petäjäkseen. Vuoden 1961 Rauman yleiskaavassa myös Ensimmäisen ja Toisen Petäjäksen etelärannalle esitettiin teollisuuskortteleita. 1970-luvulle tultaessa vaatimukset Iso-Hakunin ja Kolmannen Petäjäksen saamisesta teollisuuden käyttöön kasvoivat ja myös kaupungin johto tuki tätä luonnonsuojelijoiden protestoidessa voimakkaasti. Vuonna 1977 hyväksyttiin muun muassa sataman aluetta koskenut yleiskaavamuutos. Valtuusto hyväksyi suunnitelmat vuonna 1979 ja käynnisti työt vuonna 1980. Kolmanteen Petäjäkseen ryhdyttiin rakentamaan uusia laitureita. Lisäksi valtio rakennutti Kolmanteen Petäjäkseen korkeat viljasillat. Laajennustyöt alkoivat valmistua 1980-luvun loppuun mennessä.

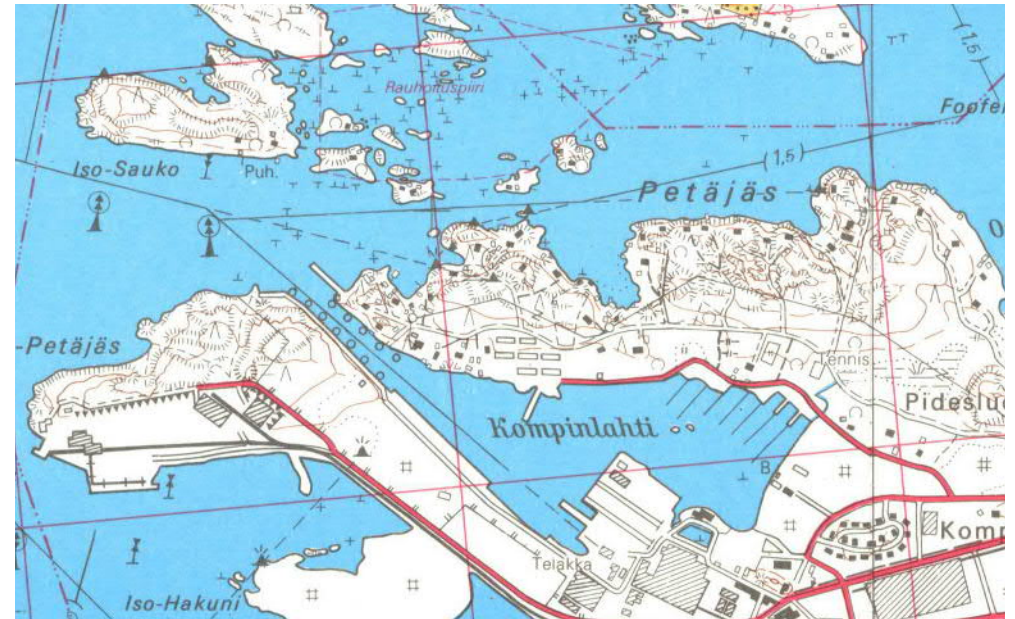
Sataman laajentaminen Iso-Hakuniin ja Kolmanteen Petäjäkseen tuli merkitsemään ympäristön täydellistä muuttumista. Kolmannen Petäjäksen huvilat ja ensimmäisen maailmansodan aikaisen puolustuslaitteet hävisivät. Samalla näkymä Toisen ja Kolmannen Petäjäksen välillä muuttui täysin.

Ylhäällä kartta Petäjäksen alueesta vuodelta 1962. Alue oli vielä tässä vaiheessa perinteisenä huvila-alueena. Petäjäksenniemen alueella huviloita oli tiheään sekä etelä- että pohjoisrannalla. Myös kolmannessa Petäjäksessä oli vielä huviloita. (Kartta Maanmittauslaitos). Alhaalla ilmakuva Petäjäksen alueelta vuodelta 1961-1962. (Valokuva Rauman museo)

Yläkuvasa ote peruskartasta vuodelta 1978. Kompini alue on muuttunut merkittävästi. Petäjäksen etelärannalle on tullut venelaitureita ja osa huviloista on hävinnyt. Alakuvasa ote vuoden 1985 kartasta, jossa alue on muuttunut täysin satamalaajennuksen vuoksi. Myös Petäjäksen eteläranta on muuttunut venelaitureiden, purjehdusseuran telakka-alueen sekä edellisiä varten toteutetun Leppäläntien seurauksena. Aivan Toisen Petäjäksen kärkeen toteutettiin aallonmurtaja. (Kartat Maanmittauslaitos)

Sataman laajennus muutti alueen pysyvästi. Yläkuvassa laajennettu satama ja telakka vuonna 1987. (Rauman museo). Alakuvassa näkymä nykyään Toisen Petäjäksen kärjestä kohti Kolmatta Petäjästä.

Myös muut seikat kuin teollisuuden laajentumistarpeet ovat vaikuttaneet Petäjäksen ulkoilmeeseen. Pyrkimys muuttaa alue kansanpuistoksi, johon olisi pääsy myös muilla kuin huvilanomistajilla, virisi jo varhain. Jo vuonna 1937 silloinen kaupunginjohtaja Oskar Nero oli ehdottanut kansanpuiston perustamista Petäjäisiin, mutta hanke ei vielä tuolloin saanut tuulta alleen. Vuoden 1969 yleiskaavassa ensimmäisen ja toisen Petäjäksen teollistamisaikeista oli luovuttu ja ne oli merkitty kokonaan puistoksi. Vuonna 1975 järjestettiin kaavaillusta kansanpuistoalueesta aatekilpailu Tampereen teekareille. Ensimmäisen ja Toisen Petäjäksen aluetta ehdottiin ulkoilu- ja urheilupaikoiksi. Ehdotuksissa mainittiin muun muassa, että koko puisto tulisi ottaa julkiseen käyttöön ja huviloiden vuokra-aikaa ei enää jatkettaisi niiden umpeuduttua. Kulttuurihistoriallisesti merkittävät rakennukset olisi säilytettävä yleiseen ulkoilutoimintaan tai kerhotoimintaan ja parhaat saunat tuli säilyttää kaupungilta vuokrattaviksi saunoiksi.

Vuoden 1977 yleiskaavamuutoksessa Petäjäksen niemen etelärannalle esitettiin kahta venevalkamaa. Koska kolmas Petäjä oli varattu teollisuudelle, ehdotettiin sen korvaajaksi Saukkoja ja sinne osoitettiin ohjeellisesti myös tie. Vielä samana vuonna toteutettiin telakka- ja satama-alueen sekä kansanpuiston asemakaavan muutos, joka on inventointialueella edelleen suurelta osin voimassa. Kansanpuistoon kuuluneissa Ensimmäisessä ja Toisessa Petäjäksessä osoitettiin seitsemän suojeltavaksi tarkoitettua huvilaa ("Urholä", "Villa Tallbo", palstat 31a ja 31b eli Petäjäksentie 173, "Rientola", Petäjäksentie 238 ja Pidesluodon puolelta Rientolantie 4). Näistä palstalla 31a sijainnut taiteilija Jalmari Karhulan aikanaan suunnittelema ja omistama huvila tuhoutui vuonna 1982 tulipalossa. 1970-80-lukujen taitteessa erään aiemmin jo hävinneen huvilan paikalle suunniteltiin Rotary-puisto liikkeen 75-vuotisen taipaleen kunniaksi.

Vuonna 1981 toteutettiin alueella kansanpuiston käyttösuunnitelma, jonka yhteydessä myös huvilat inventoitiin pintapuolisesti. Suunnitelmassa esitettiin pienvenesatamatoimintojen lisäksi uusi nuorisoleirialue, taideleirikeskus, kesävirikistystoiminnan alue, näyttelypuisto, leikkipuisto, uimaranta, kaupungin edustussuuna, työhuoneita, juhlahuoneistoja sekä ravintola. Monille huviloille ehdotettiin näitä toimintoja palvelevaa käyttöä, vaikka niillä ei olisi kukaan ollut suojelumerkintää. Ongelmana oli kuitenkin se, että vuokralaiset purkivat rakennuksia, eivätkä jättäneet niitä kaupungin käyttöön. Käyttösuunnitelmassa kehoitettiin myös purkamaan joitakin huviloita.

Kansanpuistohankkeen lisäksi alueelle on painetta tuonut Raumalle perinteisesti kuuluva veneilyharastus. Venevalkamoiden lisäksi 1980-luvulla Petäjäksenniemen etelärannalle syntyi kookas venesäilytysalue halleineen sekä telakka. Näiden tieltä hävisi useita huviloita. Petäjäksenniemen etelärannalle syntyi näitä ajatellen uusi Leppäläntien linjaus, joka katkaisi esimerkiksi "Urholan" ja "Villa Tallbon" yhteyden rantaan.

Vuonna 1992 "Villa Tallbon" tontti muutettiin asemakaavamuutoksella liiketontiksi.

Käyttösuunnitelma päivitettiin vuonna 1998. Edelleen käyttösuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet tähtäsivät alueen käyttöön virkistysalueena. Huvilarakennuksista esitettiin kymmenelle suojelumerkintää, viiden huvilan osalta säilyminen katsottiin suotavaksi ja kahdeksan huvilan käyttö katsottiin voivan jatkua edelleen. Huvilatonttien kokoa oli tarkoitus supistaa ja rajata ne aidoin, jolloin yksityisen ja yleisen raja saataisiin näkyviin. Petäjäksentie oli tarkoitus katkaista, jolloin autolla ei kykenisi ajamaan koko alueen halki. Samalla pyrittiin lisäämään penkkejä sekä opasteita. Alueella olevat ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoituslaitteet oli tarkoitus pitää siistinä.

Alueen huvilatonteilla vuokrasopimusten pituudet ovat vaihdelleet. Osalla vuokra-aika on annettu elin-iäksi. Vielä 1990-luvulla oli voimassa periaatepäätös, että yksityisten vuokraajien osalta vuokrasopimus-ta jatkettiin vain vuodeksi kerrallaan. Yhdistysten ja vastaavien hallussa olleilla tonteilla vuokra-aika saattoi olla pidempi. Vuoden vuokrasopimukset eivät kannustaneet kesäasukkaita huviloiden kunnos-tamiseen, vaan osa huviloista pääsi huonoon kuntoon. Vuosien 1981-1997 välissä Petäjäksen alueella päättyi kaikkiaan kymmenen vuokrasopimusta. Yhdeksässä tapauksessa myös rakennukset hävisivät. Lopulta tonttien vuokra-aika annettiin kahdeksikymmeneksi vuodeksi, joka on nyt päättymässä. Vas-ta pidemmät vuokra-ajat paransivat alueen rakennuskannan tilannetta ja selittää suurelta osin jäljellä olevien huviloiden hyvän kunnon.

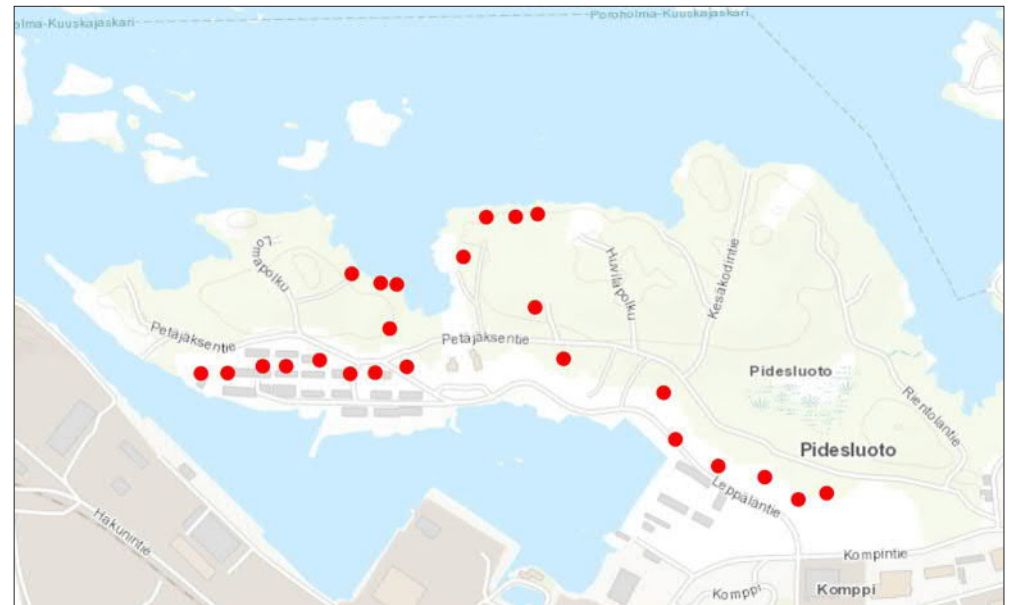
Alueen kehittäminen on ollut viime vuosikymmenten aikana melko tempoilevaa. Aikanaan on ehdo-tettu jopa 500 veneen kotisatamaa II Petäjäksen nokkaan. Johanna Tukkinen toteaa vuonna 1998 valmistuneessa alueen kehittämistä koskevassa raportissaan, että: "On myös esitetty satunnaisia ideoi-ta Petäjäksen muuttamisesta merelliseksi asuinalueeksi, mutta ne on jo syytä jättää omaan arvoonsa." Tukkinen toteaa myös, että alueen kehittämiseen on ollut painetta sen jälkeen, kun huvilakulttuuri on hiljalleen taantunut. Huvilakulttuurin taantuminen ei tässä tapauksessa ole tapahtunut täysin itsestään.

Kookas telakka- ja venesäilytysalue on vaikuttanut merkittävästi Petäjäksen etelärannan ilmeeseen.

Urholan entinen rantasaua sijaitsee nykyään Leppäläntien varressa. Myös Villa Tallbo menetti Leppäläntien myötä suoran yhteyden rantaan.

Vuoden 1962 jälkeen alueelta hävinneet huvilat. Piirretty vuoden 1962 peruskartan mukaan.

Alueen nykytilanne

Inventointialue on kokonaisuudessaan maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä, joka on huomioitu Satakunnan maakuntakaavassa (ymp. ministeriö vahvistanut 30.11.2011) merkinnällä kh2. Alueella on rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittäviä huviloita, joissa on havaittavissa ei ainoastaan Rauman, vaan koko Suomen huvilarakentamisen historia aina 1800-luvun lopun varhaisista vaiheista aina jälleenrakennuskauteen. Varhaisimmat huvilat edustavat aikansa ihanteiden mukaista sveitsiläistyyliä/nikkarityyliä torneineen ja verantoineen. Lisäksi alueella on vielä säilynyt 1930-luvun selkeää funktionalismia edustavia huviloita. Huviloiden lisäksi alueella on paikoitellen hyvin säilyneitä ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoituslaitteita Erilaisia tykkipatteri-, yhdyshauta-, ampumahauta-asemia Petäjäksenniemenellä satoja metrejä, joiden lisäksi on vielä yksittäisiä ampuma-asemia.

Monia huviloita on joko hävinnyt tai hävitetty varsinkin 1980-luvulta lähtien, jolloin alueesta ryhdyttiin kaavailemaan kansanpuistoa ja yksityisomistuksessa olleista huviloista pyrittiin eroon ja osittain hävittämään. Tällöin hävisi osa merkittävää raumalaisesta vapaa-ajan asumisesta kertovaa historiaa. Säilytettävien huviloiden käyttötarkoitus aiottiin muuttaa kansanpuiston tarpeisiin. Hävitetyistä huviloista ei ole suurimmaksi osaksi mitään jälkiä maisemassa.

Nykytilanteessa alue on edelleen suosittu kesänviettopaikka säilyneiden huviloiden osalta sekä myös suosittu ulkoilupaikka. Luonnosvaiheessa olevan yleiskaava 2025 visiossa on esitetty esimerkiksi kanavan kaivamista Otanlahdelta Koppinlahdelle sekä Telakkarannan asuinalueutta osittain Rientolantien varteen, Koppintien ja Petäjäksentien väliselle alueelle sekä Petäjäksentien varteen. Ainakin yksi nykyisistä suojelluista 1880-luvulla valmistuneista huviloista jäisi tämän uudisalueen keskelle. Nämä visiot tulisivat muokkaamaan Petäjäksen aluetta pysyvästi ja pahimmillaan uhkaisivat alueen nykyistä ominaispiirrettä luonnonläheisenä, edelleen idyllisenä alueena aivan kaupungin keskustan tuntumassa.

Alue vaikuttaa nykyään toimivalta kokonaisuudelta ulkoilumahdollisuuksineen ja huvilatontteineen. Nämä eivät sulje toisiaan pois. Monet alueen käyttäjät vaikuttivat tyytyväisiltä nykytilanteeseen. Osaa huviloiden käyttäjistä huoletti epävarmuus tulevista vuokra-ajosta.

Alueen huvilat

Alueella on nykyään kaikkiaan 24 huvilaa. Näistä yksi (Rientolantie 33) on tavallaan ”keskenäisen”, koska varsinainen huvilarakennus tuhoutui tulipalossa vuonna 2014, mutta palsta on edelleen käytössä. Kokonaisuudessaan säilyneiden huviloiden ikäjakauma edustaa suurelta osin varhaista huvilarakentamista ja ajoittuu pääasiassa sotaa edeltäneeseen aikaan. Yksi huviloista on valmistunut tai ainakin suunniteltu jopa sodan aikana. Alueen iäkkäimmät säilyneet huvilat ajoittuvat 1880- ja 1890-luvulle. Näistä vanhin (Rientolantie 4) edustaa selkeää sveitsiläistyyliä. Muut iäkkäimmät huvilat edustavat lähinnä nikkarityyliä, jossa sveitsiläistyylin sekä uusrenessanssin piirteet korostuvat vaihtelevasti. Petäjäksen huviloista ns. huvilarakentamisen varhaiskautta (ennen ensimmäistä maailmansotaa) edustavat huvilat ovat hyvin säilyneitä ja rakennushistoriallisesti ja -taiteellisesti erittäin merkittäviä. 1900-luvun alun ja alkupuolen huvilarakentamisesta jugendtyyli puuttuu alueelta lähes kokonaan. Poikkeuksena on kansallisromanttisia piirteitä omaava taiteilija Jalmari Karhulan suunnittelema Petäjäksentie 173. Alueella on aikanaan kyllä ollut jugendtyylisiä huviloita esimerkiksi Kolmannessa Petäjäksessä, mutta ne ovat hävinneet. Yksi huvila (Rientolantie 19) edustaa tyylillisesti selkeää 1920-luvun klassismia. Toista maailmansotaa edeltävästä 1900-luvun rakennuskannasta merkittävän kerrostuman muodostaa selkeän 1930-luvun funkistyylin huvilat, joita on alueella säilynyt viisi.

Huviloista yksitoista on yksityishenkilöiden tai perikuntien omistuksessa ja näistä kaksi on muutettu ympärivuotiseen asuinkäyttöön. Yksi huvila (Petäjäksentie 238) on tällä hetkellä autiona. Kaksi huvilaa kuuluu yritykselle ja loput (10) kuuluvat erilaisille järjestöille ja yhdistyksille.

Huviloihin liittyvät ulkorakennukset ovat pääsääntöisesti vaatimattomampia ja usein kokeneet myös melko mittavia muutoksia. Tästä huolimatta ulkorakennuksilla on yhdessä huvilarakennusten kanssa myös kulttuurihistoriallista sekä varsinkin maisemallista merkitystä. Joukossa on joitakin rakennushistoriallisesti merkittäviäkin rakennuksia, kuten hyvin säilyneitä iäkkäitä rantasaunoja.

Joissakin harvoissa ulkorakennuksissa on havaittavissa vielä aikanaan kesäasumiseen kiinteästi liittynyt kotieläinten pito. Petäjäksessä on aikanaan ollut myös venevajoja, jotka ovat kahta lukuun ottamatta hävinneet alueelta. Näistäkin toinen on valmistunut 1960-luvulla. Joissakin huviloissa pihapiirin iäkkäät ulkorakennukset ovat hävinneet kokonaan.

Petäjäksen huviloiden ikäjakauma:

1880-1890-luku (5):

Petäjäksentie 150 ”Urholah” (1890-luku)

Petäjäksentie 230 (1896/1900)

Petäjäksentie 238 (1896)

Rientolantie 4 (1889)

Rientolantie 51 ”Rientola” (1892)

1900-1939 (13)

Huvilapolku 17 (1938)

Kesäkodintie 28 (mahd. alun perin 1910-luku)

Kesäkodintie 38 ”Prasuranta” (1938)

Lomapolku 11 (1937)

Lomapolku 15 (1938)

Lomapolku 22 (1910-luku / 1930-luku)

Petäjästentie 173 (1910-20-luku)

Petäjästentie 178 ”Villa Tallbo” (1901)

Petäjäksentie 234 (1906)

Petäjäksentie 241 ”Jermuranta” (1937)

Rientolantie 19 (1920-luku)

Rientolantie 43 (1920-luku)

Rientolantie 63 (1938)

Sodan aika (1):

Huvilapolku 20 (1942)

Sodan jälkeen (3):

Huvilapolku 15 (1949)

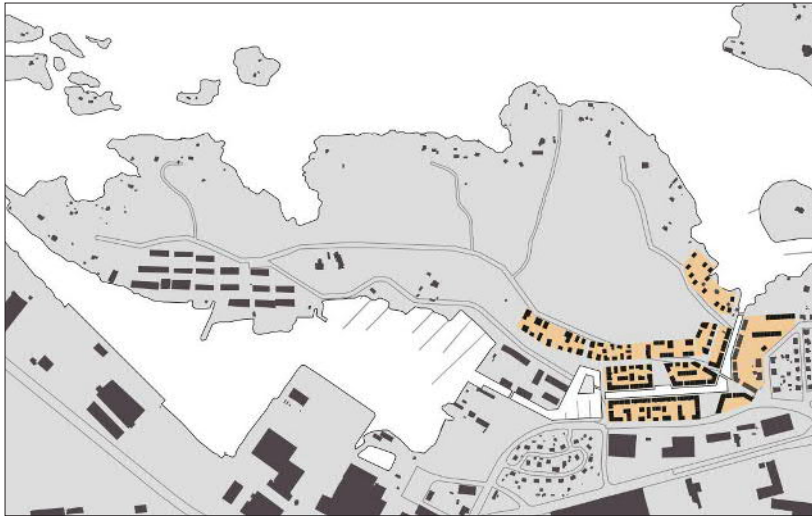
Lomapolku 18 (1950)

Petäjäksentie 231 (mahdollisesti 1940-50-luku)

Moderneja tai mahdollisesti rakenteilla (2):

Kesäkodintie 35 ”Puksula”

Rientolantie 33

Havainnekuva uudesta yleiskaavan yhteydessä ehdotetusta Telakkarannan asuinalueesta, joka sijoittuisi Pidesluodon ja Petäjäksen rajalle.

Petäjästen, Otanlahden Syväraumanlahden ja lähisaarten huviloiden maakunnallisesti merkittävän alueen raja. Arvoalueen kuvaustekstissä mainitaan: *Merenkulkukaupungin vaurastumisen ja kaupungin yläluokan uuden kesäviikkotavan seurauksena kohosi kaupungin läheisyyteen 1800-luvun viime vuosikymmeniltä lähtien joukko huviloita. Rakentamisaikakohdan mukaan huvilat edustavat lähinnä uusrenessanssia, kansallisromantiikkaa ja jugendia. 1930-luvulla rakennetut muutamat huvilat puolestaan edustavat funktionalismia. Käytöstä johtuen tyypillisiä rakennuksille ovat kuistit, verannat ja tornit. Rannoilla on säilynyt joukko vanhoja rantahuoneita ja saunoja.*

Esimerkkinä säilyneistä huvilarakennuksista voidaan mainita Villa Tallbo, jonka suunnitteli 1901 arkkitehti Yrjö Blomstedt. Rakennus toimii nykyisin ravintolana.

Kuvissa näkyvät huvilatontit jäisivät uuden alueen keskelle. Ylhäällä Rientolantie 4:n pihapiiriä iäkkäine kiviatoineen. Keskellä vuonna 1889 valmistunut Rientolantie 4:n sveitsiläistyylinen huvila. Alakuvassa Rientolantie 19. Sekä Rientolantien että Petäjäksentien varret ovat säilyneet suurelta osin hyvin. Uusi asuinalue sekä suunnitelmassa esiintynyt kanava muokkaisi kulttuurihistoriallisesti merkittävän alueen pysyvästi.

Inventoitujen kohteiden valinta- ja arvottamisperusteet

Inventointialue kuuluu kokonaisuudessaan maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön. Alueella inventoitiin kaikki kohteet, jotka ovat olleet tai ovat edelleen huvilakäytössä. Päähuomio kiinnitettiin varsinaisiin huvilarakennuksiin, mutta myös merkittävämmät hyvin säilyneet ulkorakennukset huomioitiin, kuten myös säilyneet pihapiirin toiminnalliset jäljet.

Arvioinnin pääkriteerinä oli huvilarakennusten hyvä säilyneisyys, ts. alkuperäinen rakennusajankohta sekä tyylliset yksityiskohdat olivat säilyneet ja mahdollisesti toteutetut muutokset olivat iäkkäitä. Petäjäksen huvilat edustavat pääasiassa historiallisesti merkittävää varhaista toista maailmansotaa edeltävää huvilarakentamista, mikä vaikutti myös kohteiden arviointiin. Alueen säilynyt huvilarakennuskanta on alueen muutoksista huolimatta edelleen rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävää. Ulkorakennuksista huomioitiin poikkeuksellisen hyvin säilyneet rakennushistoriallisesti sekä kokonaisuutena ajatellen merkittävät rakennukset. Alueen iäkkäät ulkorakennukset ovat edelleen maisemallisesti ja kokonaisuuden kannalta merkittäviä, vaikka niitä ei olisi erikseen mainittukaan.

Tulevassa kaavatyössä suojeltavaksi tai lievemmin suojeltavaksi esitetään tässä yhteydessä kaikkiaan 19 kohdetta. Viisi kohdetta jää suojelun ulkopuolelle joko erittäin mittavien muutosten tai rakennuskannan uusiutumisen vuoksi. Kaavallinen suojelu ja siihen liittyvä intressivertailu jää varsinaiseen kaavotustytööhön ja päätöksentekoon.

Alueen säilyneet huvilat ovat nykyään pääosin hyvässä kunnossa ja rakennushistoriallisesti merkittäviä, kuten vasemmalla varhaista huvilarakentamista edustava "Rientola" sekä yläkuvan 1930-luvun funkista edustava "Jermuranta". Pihapiirit ja ulkorakennukset ovat säilyneet vaihtelevasti, mutta joukossa on joitakin erittäin hyvin säilyneitä iäkkäitä rakennuksia, kuten alakuvissa olevat rantasaunat.

Inventoidut kohteet

1. Rientolantie 4
2. Rientolantie 19
3. Rientolantie 33
4. Rientolantie 43
5. Rientolantie 51 "Rientola"
6. Rientolantie 63
7. Kesäkodintie 28
8. Kesäkodintie 35
9. Kesäkodintie 38 "Prasuranta"
10. Huvilapolku 15
11. Huvilapolku 17
12. Huvilapolku 20
13. Petäjäksentie 150 "Urhola"
14. Petäjäksentie 173
15. Petäjäksentie 178 "Villa Tallbo"
16. Lomapolku 11
17. Lomapolku 15
18. Lomapolku 18
19. Lomapolku 22
20. Petäjäksentie 231
21. Petäjäksentie 230
22. Petäjäksentie 234
23. Petäjäksentie 241 "Jermuranta"
24. Petäjäksentie 238

1. Rientolantie 4 ja 13 (2-5-V175 ja 2-5-V178)

Luokka A: Suojeltava kohde.

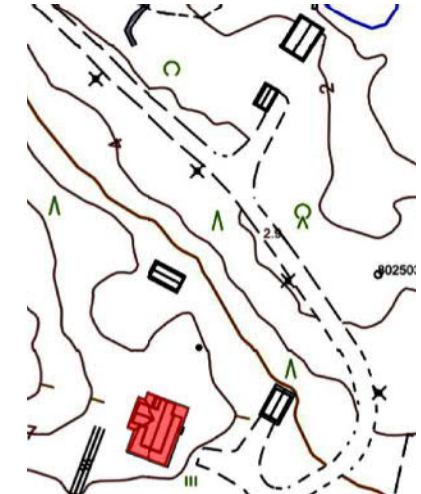
Maisemallisesti merkittävällä ja näkyvällä paikalla Rientolantien ja Petäjäksentien risteyksessä sijaitseva sveitsiläistyyliä edustava huvila, joka on valmistunut vuonna 1889. Rakennushistoriallisesti merkittävä huvila edustaa tyyliltään alueelle poikkeuksellista rakentamista ja on säilynyt ulkoisesti erittäin hyvin sekä yksityiskohdiltaan että materiaaleiltaan. Huvila on ollut ympärivuotisessa asuinkäytössä 1960-luvulta lähtien. Varsinaiseen pihapiiriin kuuluu lisäksi melko huonokuntoinen ja vaatimaton autotalli sekä vaatimaton ulkorakennus. Hyvin alkuperäisessä asussaan säilynyt 1960-luvulla valmistunut rankorakenteinen ja satulakattoinen sauna sijaitsee erillisellä rantatontilla Rientolantien toisella puolella. Sauna edustaa rakentamisajankohdalleen tyypillistä rakentamista. Rantatontilla on lisäksi pieni, vaatimaton vaja.

Rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävä kohde. Jo pitkään ympärivuotisessa asuinkäytössä ollut huvila on alueen vanhin ja edustaa alueella ainoaa puhtaasti sveitsiläistyylistä huvilarakentamista. Pienet muutokset on toteutettu alkuperäisilmettä kunnioittaen. Pihapiirin muu rakennuskanta on vaatimatonta. Huvilarakennus on jäämässä yleiskaavaaluonnonksen yhteydessä esitetyn asuinalueen keskelle. Poikkeuksellisen, rakennustaiteellisesti merkittävän huvilan erillisyyys tulisi säilyttää.

Hyvin säilyneellä saunakennuksella on lähinnä maisellista arvoa. Pihapiiriä reunustaa iäkkäältä vaikuttava kiviaita, jolla on maisemallista merkitystä. Piha-alueella kasvaa lisäksi neljä erittäin kookasta, mahdollisesti jopa 300-vuotta vanhaa mäntyä.

Arviointi koskee nykyistä asuinrakennusta.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Rakennustaiteellinen
Historiallinen (varhainen huvila-asutus)
Maisemallinen

Pihapiirissä kasvaa neljä kookasta satoja vuosia vanhaa mäntyä.

Asuinrakennus

Vuonna 1889 valmistunut hirsirunkoinen, vinkkelin mallinen ja osittain pitkänurkkainen selkeää sveitsiläistyyliä edustava entinen huvilarakennus, joka on ollut jo pitkään ympärivuotisessa asuinkäytössä. Alkuperäinen suunnitteli ei ole tiedossa. Rakennus on Petäjäksen niemen iäkkäin. Ulkoasu on säilynyt erittäin hyvin. Rakennuksessa on runsaasti alkuperäisiä sekä iäkkäitä materiaaleja tallella. Toisessa päädyssä on ulko-ovi korvattu nykyisellä ikkunalla, joka on toteutettu samaan tyyliin, kuin rakennuksen muut alkuperäiset ikkunat. Ainoa muutos rungossa on pohjoispäädyn pulpettikattoisen kuistin pieni laajennus, joka on toteutettu sopimaan rakennuksen alkuperäisilmeeseen.

Rakennus on vuoraamaton. Eteläpäädyn koristeellinen parveke on alkuperäinen. Rakennuksen itäisivua pohjoispäätä kiertävä terassi on myöhempää perua, mutta ei riko eheää kokonaisuutta. Ikkunat ovat alkuperäiset ristikarmi-ikkunat, lukuun ottamatta päädyn sisäänkäyntimuutosta. Rakennuksen vesikatteenä on uudehko tiilikate.

2. Rientolantie 19 (2-5-V77)

Luokka A: Suojeltava kohde.

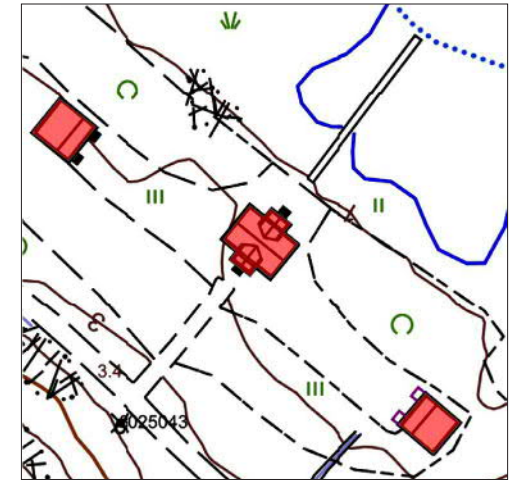
1920-luvun erittäin hyvin säilynyt huvilatontti maisemallisesti merkittävällä paikalla Rientolantien varrella Petäjäksen niemen pohjoisrannalla. Pihapiiri on hyvin säilynyt ajallinen kokonaisuus puutarhoineen. Hirsirunkoinen ja satulakattoinen huvila on valmistunut 1920-luvun lopulla ja säilynyt ulkoisesti erittäin hyvin ja edustaa rakennusajankohdalleen tyypillistä rakentamista, jossa on klassistisia piirteitä. Pihapiiriin kuuluu myös iäkäs saunarakennus, joka on hyvin säilynyt ja hyvässä kunnossa sekä iäkäs ja hyväkuntoinen, mutta vaatimattomampi rankorakenteinen ja satulakattoinen ulkorakennus.

Sauna ja ulkorakennus ovat rakennustaiteellisesti vaatimattomampia, mutta muodostavat yhdessä huvilan kanssa rakennushistoriallisen ja maisemallisen sekä hyvin säilyneen kokonaisuuden. Rakennukset muodostavat keskenään aksiaalisommitelman, johon on aikanaan liittynyt rannassa ollut pitkä laituri. Huvilan pihapiirissä oleva puutarha on iäkäs ja hyvin hoidettu.

Erittäin hyvin säilynyt pihapiiri on jäämässä yleiskaavaluonnoksen yhteydessä kaavaillun asuinalueen keskelle. Rakennustaiteellisesti merkittävän kokonaisuuden erillisyyks tulisi säilyttää.

Arviointi koskee pihapiiriä kokonaisuudessaan.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

Pihapiirikokonaisuus on maisemallisesti merkittävä ja siihen kuuluu olennaisesti myös iäkäs puutarha. Vierisessä kuvassa nykyään jo hävinnyt pitkä laituri sekä huvilarakennus kuvattuna 1900-luvun alkuvuosikymmeninä, viimeistään 1950-luvulla. (Valokuva Rauman museo)

Huvila

Mahdollisesti hirsirunkoinen ja satulakattoinen kaksikerroksinen huvilarakennus valmistui 1920-luvulla ja se edustaa rakentamiskohdalleen tyypillistä klassismia. Rakennuksen pihasivu ja merenpuoleinen julkisivu ovat identtisiä. Molemmilla sivuilla on satulakattoinen kuisti sekä frontoni, jossa on pieni parveke. Sekä kuisteissa, että frontoneissa on tympanon. Kuisteissa on rakennusajankohdalle tyypillinen lunetti-ikkunat. Pystyjaolliset kuusiruutuiset ikkunat vaikuttavat suurelta osin alkuperäisiltä tai niitä on kunnostettu alkuperäisen mallin mukaan. Ikkunoissa on r koristeelliset, alkuperäiset vuorilaudat. Ulko-ovina on alkuperäiset peiliovet, joissa on muuta kuistia vastaavat kuusiruutuiset ikkunat. Sivulla on lisäksi matalat haukanikkunat. Rakennus on vuorattu pääosin peiterimalaudoituksella. Sivulla tasakerrasta ylöspäin on sileä vaakalaudoitus. Kaaveleissa on puolestaan vaaka-pystyponttilaudoitus. Rakennuksen vesikatteena on saumapeltikate.

Rakennus on poikkeuksellisen hyvin säilynyt ja sillä on tärkeä merkitys Petäjäksen niemen pohjoisrannan maisemassa.

Erittäin hyvin säilyneessä 1920-luvun lopulla valmistuneessa huvilassa on havaittavissa rakennusajankohdalle tyypillisiä klassistisia piirteitä. Rakennuksen julkisivut ovat identtiset. Vasemmalla rakennus kuvattuna 1900-luvun alkuvuosikymmeninä (Valokuva Rauman museo).

Sauna ja ulkorakennus

Mahdollisesti hirsirunkoinen, satulakattoinen ja betoniperustainen saunarakennus on valmistunut mitä ilmeisimmin 1900-luvun alkupuolella. Rakennus edustaa ulkoisesti melko tyyppillistä aikansa saunarakentamista. Ulkoasu on säilynyt hyvin ja rakennusta on pidetty hyvässä kunnossa. Vuorauksena on vaakapontti-pystyponttilaudoituus. Ikkunat ovat alkuperäiset T-karmi-ikkunat. Rakennuksen takana on vajaosa, jonka päälle katonlape laskeutuu. Vajaosassa on matalammat moniruutuiset ikkunat. Rakennuksen vesikatteena on aaltopeltikate. Rakennuksen julkisivun aukotus on symmetrinen. Vastaava ovien sijoittelu on myös pihan toisella puolella olevassa ulkorakennuksessa.

Vaativammampi rankorakenteinen ja satulakattoinen ulkorakennus ajoittuu 1900-luvun alkupuolelle tai puolivälin paikkeille. Rakennus on säilynyt ulkoisesti hyvin ja vaikuttaa hyväkuntoiselta. Vuorauksena on vaaka-pystyponttilaudoituus. Rakennuksen takasivulla on ilmeisesti erillinen vajaosa ja katonlape laskeutuu takana huomattavasti alemmaksi kuin pihasisivulla. Vaakapaneloidut ulko-ovet ovat alkuperäiset. Rakennuksen vesikatteena on profilipeltikate.

Sekä sauna ja ulkorakennus eivät itsessään ole välttämättä rakennustaiteellisesti merkittäviä, mutta ne muodostavat siitä huolimatta huvilarakennuksen kanssa eheän ajallisen kokonaisuuden ja niillä on maisemallista merkitystä Rientolantien varressa. Rakennukset ovat aseteltu pihapiiriin tarkoituksellisen symmetrisesti.

3. Rientolantie 33 (2-5-V136)

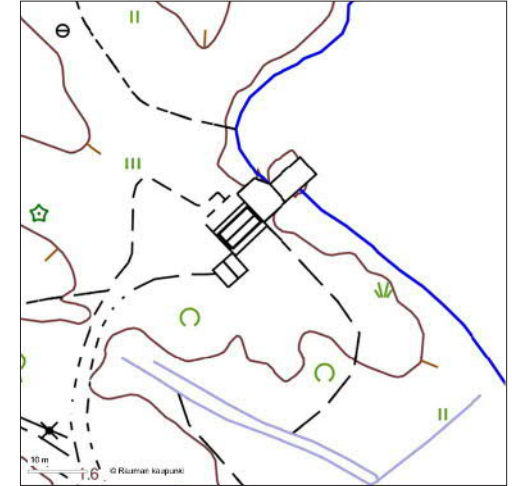
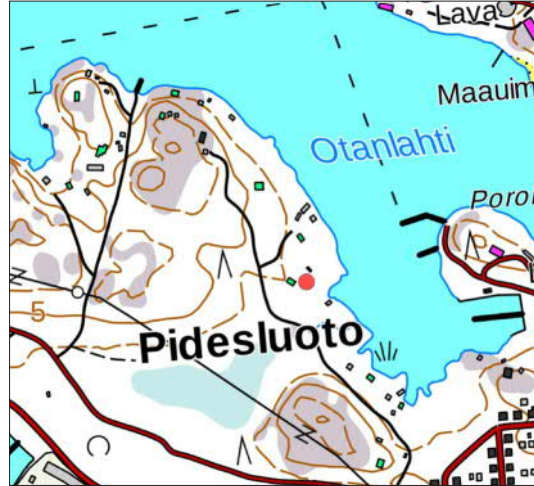
Luokka C: Kohde voidaan jättää suojelun ulkopuolelle.

Huvilatontti sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla Petäjäksen niemen pohjoisrannalla Rientolantien varressa. Tontilla oli aiemmin 1910-luvulla valmistunut huvilarakennus, joka tuhoutui tulipalossa vuonna 2014. Pihapiirissä on tallella alun perin ilmeisesti saunakäytössä ollut rakennus sekä ulkorakennus, jotka ovat rakennustaiteellisesti vaatimattomia ja muutettuja.

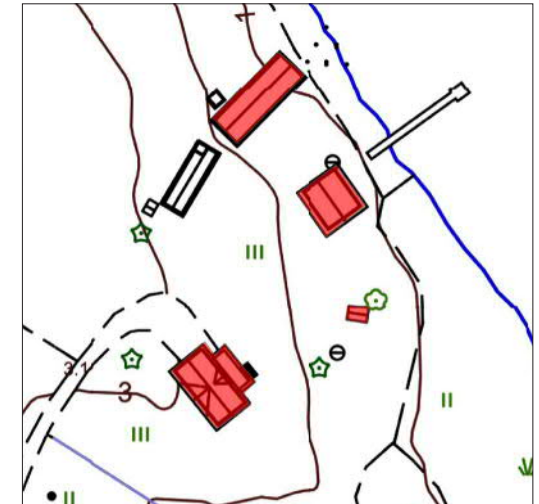
Huvilan tuhoutumisen jälkeen kokonaisuus ei ole enää rakennushistoriallisesti merkittävä.

Tulipalossa tuhoutunut huvilarakennus kuvattuna vuonna 2008. (Valokuva Liisa Nummelin)

4. Rientolantie 43 (2-5-V158)

Luokka A: Suojeltava kohde.

1920-luvun huvilan hyvin säilynyt pihapiirikokonaisuus puutarhoineen Petäjäksen pohjoisrannalla. Varsinainen huvila on valmistunut vuonna 1922. Rankorakenteinen ja satulakattoinen viehättävä huvila edustaa alueella ehkäpä vaatimattomampaa rakentamista mutta on säilynyt ulkoisesti erittäin hyvin ja on rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävä. Pihapiiriin kuuluu myös kookas venevaja 1900-luvun alkupuolelta, joka on aikanaan siirretty nykyiselle paikalleen. Rakennus edustaa alueen harvoja säilyneitä venevajoja. Lisäksi pihalla on alkuperäisessä asussaan ulkoisesti säilynyt vuonna 1956 valmistunut saunarakennus, 1900-luvun alkupuolella valmistunut leikkimökki sekä sodan jälkeen valmistunut rankorakenteinen ulkorakennus. Kaikki rakennukset ovat hyvin säilyneitä ja hyvin hoidettuja.

Arviointi koskee huvilaa, venevajaa, saunaa sekä leikkimökkiä. Pihapiiri kokonaisuudessaan kuvastaa Petäjäksen ajallisesti kerroksellista huvilakulttuuria.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

Huvila

1920-luvulla valmistunut rankorakenteinen ja satulakattoinen huvila, joka on kuistia lukuun ottamatta säilynyt alkuperäisessä asussaan. Kuisti on valmistunut nykyasuunsa sodan jälkeen. Betoniperustainen rakennus on kaksikerroksinen. Vuorauksena on iäkäs vaakapontti-pystyponttilaudoitus. Rakennuksen ikkunat ovat alkuperäiset ja niitä on välillä kunnostettu. Ikkunamalli on hieman poikkeava. Ikkunat ovat vaakajaolliset, jossa alaruutu on pienoilla jaettu kahteen ja kaapeampi, aukeava yläruutu neljään osaan. Julkisivulla on satulakattoinen frontoni, jossa on myös pieni parveke. Pihasisvulla on puolestaan pienempi satulakattoinen kattolyhty, jossa on yläosasta kolmion mallinen koristeellinen ikkuna. Ulko-ovina on peiliovet. Kuistin pääsisäänkäynnin lisäksi rakennuksen keittiöön on erillinen sisäänkäynti pohjoispäädyssä.

Viehättävä rakennus on rakennustaiteellisesti vaatimaton, mutta siitä huolimatta sillä on tärkeä merkitys maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti olla mukana kertomassa Petäjän huvila-asutuksen historiaa.

Sauna, venevaja ja leikkimökki

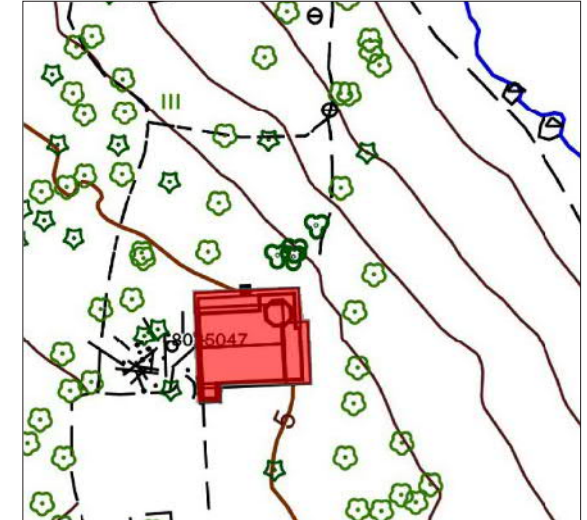
Vuonna 1956 valmistunut betoniperustainen, rankorakenteinen ja satukattoinen kamarilla varustettu saunarakennus on säilynyt ulkoisesti käytännössä alkuperäisessä asussaan. Rakennus edustaa tyyllisesti rakennusajankohdalleen tyypillistä ratkaisua. Vuorauksena on vaaka veitsiponttilaudoitus. Yksi, kolme ja neljäruutuiset ikkunat ovat alkuperäiset. Toisen päädyn kamarissa on lisäksi pyöreä ikkuna. Ovet ovat alkuperäiset ja niissä on rakennusajankohdalle tyypillinen kapea koristepanelointi. Vesikatteenä on huopa kolmiorimoin. Rakennus sijaitsee näkyvällä ja maisemallisesti merkittävällä paikalla Petäjäksen rantamaisemassa.

Melko kookas rankorakenteinen ja satulakattoinen venevaja maisemallisesti merkittävällä paikalla Petäjäksen pohjoisrannalla. Rakennus on ollut alun perin seurakunnan omistama suuli, joka on siirretty venevajaksi nykyiselle paikalleen ilmeisesti jo 1900-luvun alkupuolella-puolivälin paikkeilla. Rakennuksen yksityiskohdat viittaavat 1900-luvun alkupuolen rakennusajankohtaan. Vaikka alkuperäinen käyttötarkoitus poikkeaa nykyisestä, edustaa rakennus alueen harvoja säilyneitä venesuuleja. Rakennus on vuorattu sileällä pystylaudoituksella. Meren puoleisessa päässä sisäänkäynnin yläpuolella on kookas lunetti-ikkuna. Pihan puoleisessa päässä on päätykolmiossa katonharjan alapuolella veistetty koriste. Ikkunat ovat alkuperäiset. Rakennuksen vesikatteenä on profiilipeltikate. Rakennus edustaa alueen harvoja säilyneitä venevajoja ja se on maisemallisesti merkittävä Petäjäksen pohjoisrannalla.

1900-luvun alkupuolella tai puolivälin paikkeilla valmistunut leikkimökki on säilynyt vesikatetta lukuun ottamatta alkuperäisessä asussaan. Mökki on toteutettu päärakennuksen kanssa samaan tyyliin.

5. Rientolantie 51 (2-5-V73) “Rientola”

Luokka A: Suojeltava kohde.

Huvilatontti, jossa on nikkarityyliä edustava melko kookas hirsirunkoinen ja tornillinen huvila vuodelta 1892. Rakennuttajana toimi apteekkari Fredrik Blomqvist. Alun perin “Metsolana” tunnettu huvila oli ensimmäinen varsinaisen Petäjäksen pohjoisrannalle valmistunut huvila ja nykyään yksi viidestä säilyneestä 1800-luvun puolella valmistuneesta varhaista huvilarakentamista edustavasta rakennuksesta. Huvilalla on 1900-luvun alkupuolella viettänyt kesäänsä muun muassa tuleva presidentti Risto Rytty.

Rakennus on säilynyt ulkoasultaan sekä sisätiloilta erinomaisesti. Se edustaa rakennusajankohdalleen tyypillistä huvilarakentamista, mutta kuitenkin melko hillityn myöhäisemmän uusrenssanssin yksityiskohdin. Ulkoasussa toteutetut pienet muutokset ovat jo iäkkäitä.

Rakennus edustaa Rauman ja Petäjäksen alueen varhaista huvilarakentamista ja on sekä rakennustaiteellisesti että maisemallisesti erittäin merkittävä.

Pihapiirin muu rakennuskanta on hävinnyt.

Arvoit:

Rakennushistoriallinen

Rakennustaiteellinen

Historiallinen (varhainen huvila-asutus)

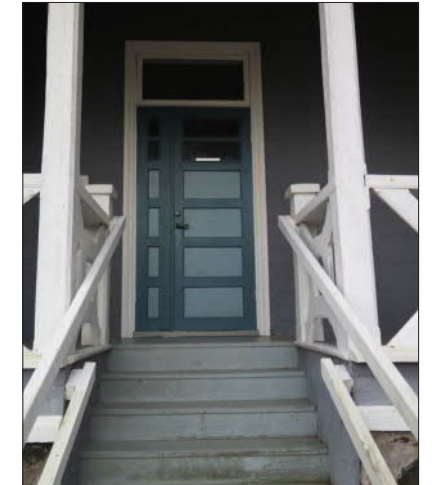
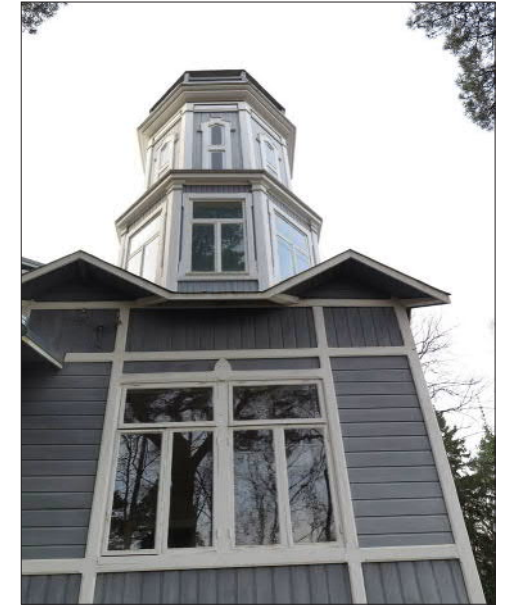
Maisemallinen

Huvila on ainoana säilynyt pihapiirin rakennuksista. Joitakin vuosia sitten purettiin 1970-luvulla valmistunut saunarakennus. Rannassa on havaittavissa vielä 1800-luvulle ajoittuvan kivilaiturin jäänteet.

Huvila

Nikkarityyliä edustava melko kookas hirsirunkoinen ja tornillinen huvila valmistui vuonna 1892. Rakennus on säilynyt ulkoasultaan sekä sisätiloilta erinomaisesti. Rakennus edustaa rakennusajankohdalleen tyypillistä varhaista huvilarakentamista, mutta kuitenkin melko hillityin myöhäisemmän uusrenessanssin ykstyiskohdin. Melko kookas torni on kahdeksankulmainen ja kaksikerroksinen, jossa yläkerros on kapeampi. Tornin vieressä pohjoissivulla on kookas poikkipääty, jonka edustalla on avokuisti. Kuistissa on koristeellinen kaide ja pylväiden yläosien välissä on koristeellisesti veistetyt kaariaiheet. Itäisivulla on puolestaan pulpettikattoinen lasiveranta, joka on nykyään suorassa yhteydessä saliin. Lasiveranta on myöhempää perua, koska alun perin paikalla oli vastaava avokuisti kuin pohjoissivullakin. Näin siis ulkoseinää on aikanaan jouduttu purkamaan. Muutos lieenee kuitenkin jo iäkäs. Rakennuksen vuoraus noudattaa uusrenessanssille tyypillistä listoilla kenttiin jaettua kolmijakoa pysty-vaaka-pystyponttilaudoitus. Ikkunoiden otsalautojen koristeaiheet ovat melko hillityt. Ikkunat ovat alkuperäiset T-karmi-ikkunat. Tornin ylemmässä osassa on kapeat päällekkäin asetetut ja kärjistään kolmion malliset ikkunat. Lisäksi päätykolmioiden ikkunat ovat yläosastaan kolmion mallisia. Myöhemmin toteutetun lasiverannan ikkunat ovat iäkkäät. Tien puoleisella sivulla on pieni pulpettikattoinen kuisti, josta on kulku keittiöön.

5. Rientolantie 63 (2-5-V134)

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

1930-luvun huvilatontti Rientolantien päässä Petäjäksen niemen pohjoisrannalla. Jo pitkään ympärivuotisessa asuinkäytössä ollut vuonna 1938 valmistunut entinen huvilarakennus edustaa yhtä alueen viidestä säilyneestä funkishuvilasta. Rakennusta on laajennettu nykyiseen runkomalliinsa 1960-luvulla ja rakennus on säilynyt käytännössä tässä muutosasussa. Sekä alkuperäinen rakennusajankohta että muutokset ovat selkeästi havaittavissa omine rakennusajankohdalleen tyypillisine piirteineen. Tontilla on lisäksi 1930-luvulle ajoittuva pieni ranta-sauna, jota on muutettu jonkin verran, mutta alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen havaittavissa. Lisäksi tontilla on alkuperäisessä asussaan säilynyt 1900-luvun puoliväliin ajoittuva leikkihuone sekä nykyasussaan mahdollisesti 1960-luvun paikkeille ajoittuva autotalli-/ulkorakennus.

Huvilarakennuksessa toteutetut muutokset ovat jo pääosin iäkkäitä, mutta siinä mielessä merkittäviä, että ne laskevat kohteen kokonaisarvoa. Pihapiirin muu rakennuskanta on vaatimatonta, mutta kokonaisuus on siitä huolimatta hyvin säilynyt ja edustaa verrattain varhaista huvilarakentamista.

Aivan tontille johtavan portin vierestä sijaitsee ensimmäisen maailmansodan aikaisen tykkipatterin yhdyshaudan pää.

Arviointi koskee nykyistä asuinrakennusta.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

Asuinrakennus

Kaksikerroksinen rankorakenteinen funkisrakennus, joka on valmistunut alun perin huvilaksi vuonna 1938. Rakennus on vuonna 1967 muutettu ympärivuotiseen asuinkäyttöön ja samalla laajennettu yksikerroksisella, rakennusajankohdalle tyypillisellä laajennusosalla. Rakennuksen alkuperäinen osa on kuitenkin edelleen hyvin säilynyt. Ikkunat ovat alkuperäiset ja edustavat rakennusajankohdalle tyypillistä pystyjaollista mallia. Rakennuksen iäkkäämpi osa on vuorattu veitsiponttilaudoituksella. Vuoraus on toteutettu mahdollisesti 1960-luvulla. Laajennusosassa on rakennusajankohdalle tyypillisesti osittainen tiilivuoraus sekä kookkaammat ikkunat, jotka ovat entisiä näyteikkunoita. Alkuperäinen osa edustaa rakennusajankohdalle tyypillistä selkeää funktionalismia. Pohjoispäässä oleva matalampi satulakattainen ja kuistimainen osa saattaa olla myöhempää perua, mutta toteutettu jo ennen 1960-luvun laajennusta.

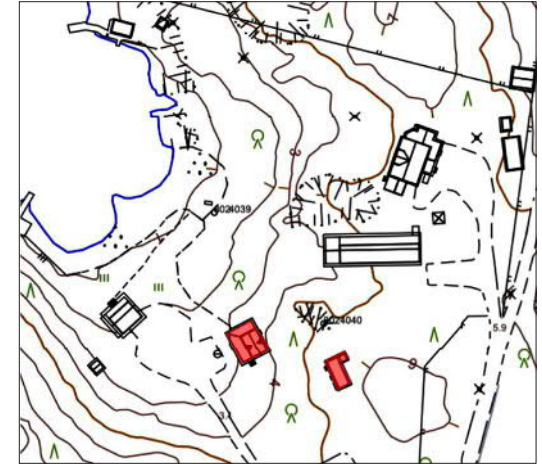
7. Kesäkodintie 28 (2-5-V185)

Luokka A: Suojeltava kohde.

Kesäkodintien varrella sijaitseva ja länsisivultaan mereen ulottuva kiinteistö käsittää kaksi erillistä Rauman seurakunnalle kuuluvaa pihapiiriä. Eteläpuoleisella tontilla sijaitsee seurakunnan "Kesäkoti" eli mahdollisesti 1900-luvun alkupuolelle ajoittuva pieni huvilarakennus. Rakennuksen varsinainen runko on kapea ja edustaa melko tyypillistä pienimuotoista 1910-20-luvun rakentamista. Rakennuksen pihan puoleiselle sivulle sekä länsipäätyyn ulottuva kookas lasiveranda on hallitseva ja antaa rakennukselle persoonallisen ilmeen. Veranda saattaa olla hieman nuorempi, kuin varsinainen rakennus. Rakennuksessa on toteutettu joitakin muutoksia, mutta alkuperäinen rakennusajankohta sekä tyylilliset yksityiskohdat ovat selkeästi havaittavissa. Kesäkodin pihapiiriin kuuluu lisäksi vuonna 1956 valmistunut varasto- ja käymälärakennus sekä saunarakennus vuodelta 1989. Lisäksi pihapiirissä on uudehko varastorakennus.

Pohjoispuolen pihapiiri käsittää puolestaan seurakunnan lomakodin päärakennuksen, majoitusrakennuksen, saunarakennuksen sekä vaatimattomampia ulkorakennuksia. Päärakennus on ulkoasultaan melko sekava ja ajallisesti kirjava kokonaisuus, jonka alkuperäinen rakennusajankohta saattaa ajoittua 1900-luvun alkupuolelle. Rakennusta on laajennettu ja muutettu huomattavasti vuonna 1986. Päärakennuksen pihapiiriin kuuluu alun perin vuonna 1974 valmistunut, mutta 1980-luvulla muutettu pitkä majoitusrakennus sekä rantasauna viimeistään 1900-luvun puolivälin paikkeilta. Lisäksi pihapiirissä on vaatimattomampia ulkorakennuksia 1900-luvun alkupuolelta/puolivälistä.

Kiinteistön kaksi pihapiiriä on omia kokonaisuuksiaan. Pohjoispuolella sijaitsevan päärakennuksen ja majoitusrakennuksen hallitsema pihapiiri on ajallisesti ja tyylillisesti melko sekava kokonaisuus. Rantasau-
nalla on maisemallista merkitystä mereltä katsottuna. Eteläpuolella sijaitsevassa pihapiirissä mitä ilmei-
simmin 1900-luvun alussa valmistunut kesäkoti on rakennushistoriallisesti merkittävä. Muilta osin myös
tämä pihapiiri on ajallisesti kirjava kokonaisuus. 1950-luvulla valmistunut käymälä- ja varastorakennus
muodostaa kuitenkin kesäkodin kanssa iäkkäämmän kokonaisuuden, mutta on rakennustaiteellisesti vaa-
timaton.

Arviointi koskee seurakunnan kesäkotia sekä viereistä ulkorakennusta, jotka muodostavat kokonaisuuden.

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

Kesäkoti 28 koostuu kahdesta erillisestä pihapiiristä. Yläkuvissa on etelänpuoleisen seurakunnan kesäkodin pihapiiri. Alakuvissa puolestaan pohjoispuolella sijaitsevan seurakunnan lomakodin pihapiiriä majoitusrakennuksineen ja ranta-saunoineen.

Seurakunnan kesäkoti

Mitä ilmeisimmin hirsirunkoinen rakennus on valmistunut ilmeisesti alun perin huvilaksi ulkoasusta päätellen 1900-luvun alussa. Rakennuksen varsinainen runko on kapea ja edustaa melko tyyppillistä pienimuotoista 1900- ja 1910-luvun rakentamista. Rakennuksen pihan puoleiselle sivulle sekä länsipäättyyn ulottuva kookas lasiveranda on hallitseva ja antaa rakennukselle persoonallisen ilmeen. Veranda saattaa olla nuorempi, kuin varsinainen rakennus, mutta kuitenkin jo iäkäs. Rakennuksessa on toteutettu joitakin muutoksia, mutta alkuperäinen rakennusajankohta sekä tyylliset yksityiskohdat ovat selkeästi havaittavissa. Rakennuksen molemmilla sivuilla on pienet satulakattoiset frontonit, joissa on alkuperäiset ikkunat. Rakennuksen toisessa päässä on iäkäs T-karmi-ikkuna. Kuistissa on iäkkäältä vaikuttavat pystyjaolliset ikkunat, jotka on jaettu pienoilla 6- ja 9-ruutuisiksi. Kuistin ulko-ovi on uusittu. Myös rakennuksen takasivulla oleva ovi on uusittu, mutta jo 1900-luvun puolivälin paikkeilla. On mahdollista, että rakennuksessa ja sen aukotuksessa on tässä vaiheessa toteutettu joitakin muutoksia. Takasivulla ei ole ovea ja kaavelia lukuun ottamatta muuta aukotusta. Rakennuksen vuorauksena on kapea vaakaponttilaudoituus. Vesikatteena on huopa kolmiorimoin. Rakennuksen perustuksena on nurkkakivet.

Ulkorakennus

Vuonna 1956 valmistunut betoniperustainen, rankorakenteinen ja pulpettikattainen käymälä- ja varastorakennus, joka on säilynyt ulkoisesti käytännössä autenttisenä. Rakennus edustaa ajankohdalle tyyppillistä rakentamista, mutta on kokonaisuudessaan melko vaatimaton. Vaikka ulkorakennus on varsinaista kesäkotia huomattavasti nuorempi, luo se siitä huolimatta kesäkodin kanssa melko eheän iäkkäämmän kokonaisuuden.

Rakennus on vuorattu vaakaponttilaudoituksella. Myös ovissa on vaakalaudoitus. Ovien päällä on kaksiruutuiset kamaaikkunat. Rakennuksen vesikatteena on sammaloitunut huopakate. Rakennuksen takasivulla on ilmeisesti jälkikäteen valmistunut pieni pulpettikattainen vajoasa.

8. Kesäkodintie 35 (2-5-V184) "Puksula"

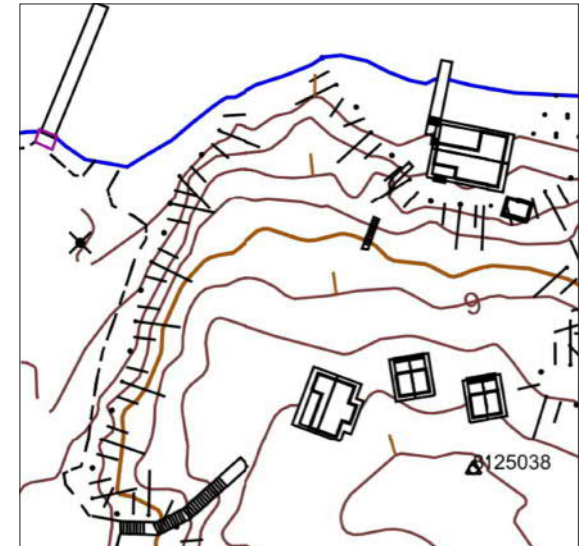

Luokka C: Kohde voidaan jättää suojelun ulkopuolelle.

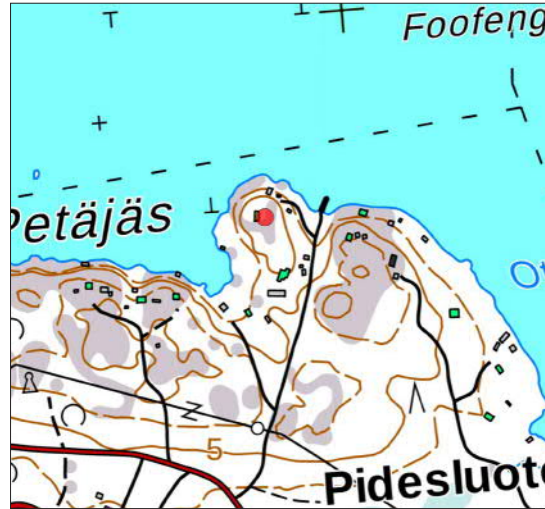
Huvilatontin iäkkääpi rakennuskanta on purettu joitakin vuosia sitten ja korvattu uusilla vapaa-ajanrakennuksilla. Pihapiiriin kuuluu kolme pienehköä hirsimökkiä sekä ranta sauna. Kohteella ei ole rakennushistoriallista arvoa.

Pihapiirissä aiemmin ollut ja lähivuosina purettu huvilarakennus kuvattuna vuonna 2008. (Valokuva Liisa Nummelin)

9. Kesäkodintie 38 (2-5-V183) "Prasuranta"

Luokka A: Suojeltava kohde.

1930-luvulle ajoittuva huvilatontti kallion päällä Ensimmäisen Petäjäksen pohjoisrannalla. Tontilla on vuonna 1938 valmistunut funktionalistista tyyliä edustava huvila, joka on säilynyt pääosin hyvin. Rakennusta on hieman laajennettu 1900-luvun puolivälin jälkeen, mutta tämä ei riko eheää kokonaisuutta. Inventointihetkellä rakennusta oltiin remontoimassa ja ikkunoita oli uusittu alkuperäisen mallin mukaan.

Tontilla on lisäksi alun perin vuonna 1963 valmistunut salvossauna veistetyistä hirsistä. Rakennus edusti valmistuessaan modernimpaa rakentamista. Saunaa on laajennettu 1980-luvulla, mutta laajennus toteutettiin alkuperäisen osan mukaisesti ja kokonaisuus näyttää luonnolliselta. Pihapiirissä on lisäksi uudempi varistorakennus sekä tekeillä ollut vaja/varasto.

Huvilarakennus on säilynyt pääosin hyvin myös tyyllillisiltä yksityiskohdiltaan. Se on yksi neljästä säilyneestä Petäjäksen pohjoisrannan 1930-luvulla rakennetuista funktionalismia edustavista huviloista. Rakennushistoriallisten arvojen lisäksi korkealla kallion päällä sijaitsevalla rakennuksella on maisemallista merkitystä merenrantamaisemassa.

Arviointi koskee huvilarakennusta.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

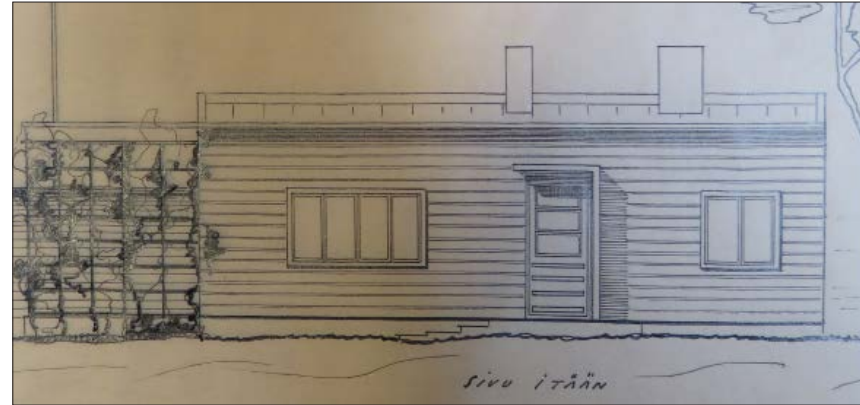

Huvila

Selkeää funktionalismia edustava Kaino Karin suunnittelema rankorakenteinen ja pulpettikattoinen huvilarakennus, joka on valmistunut vuonna 1938. Rakennus sijaitsee mereltä katsottuna maisemallisesti merkittävällä paikalla korkealla rantakallion päällä.

Rakennus on säilynyt pääosin hyvin. Alkuperäisen osan runkomalli sekä yksityiskohdat ovat säilyneet. Rakennuksen eteläpäähän on toteutettu matalampi laajennus mahdollisesti 1900-luvun puolivälin jälkeen. Laajennus ei kuitenkaan riko rakennuksen alkuperäisilmettä.

Rakennus on vuorattu vaakaponttilaudoituksella. Ikkunoiden puitemalli on alkuperäinen ja rakennusajankohdalle tyypillinen, mutta inventointihetkellä ikkunoita oltiin uusimassa, kuitenkin alkuperäisen puitemallin mukaan. Laajennusosassa on kookkaammat ikkunat meren puolella. Rakennuksen meren puoleisella seinustalla on lähes rakennuksessa kiinni kookas linjamerkki.

Rakennuksen pihasivu vuoden 1938 rakennuspiirustuksissa. (Rakennuspiirros Rauman kaupungin rakennusvalvonta).

10. Huvilapolku 15 (2-5-V157)

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Kallion päällä Petäjäksen pohjoisrannalla sijaitseva huvilatontti ajoittuu 1940- ja 1950-lukujen taitteeseen. Tontilla olevassa rankorakenteisessa ja satulakattoisessa huvilassa on havaittavissa jälleenrakennuskaudelle tyypillisiä piirteitä ja ulkoasu on säilynyt pääosin hyvin tässä asussaan. Alempana meren rannassa sijaitsee erittäin hyvin säilynyt 1900-luvun puolivälin paikkeilla valmistunut rantasauna, joka edustaa rakennusajankohdalleen tyypillistä rakentamista. Rakennukset erottuvat selkeästi merelle ja muodostavat ajallisesti eheän kokonaisuuden.

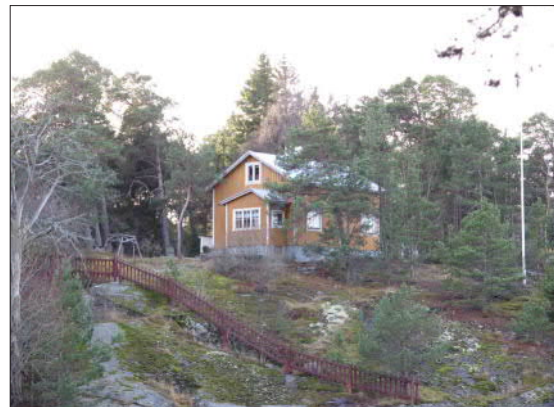
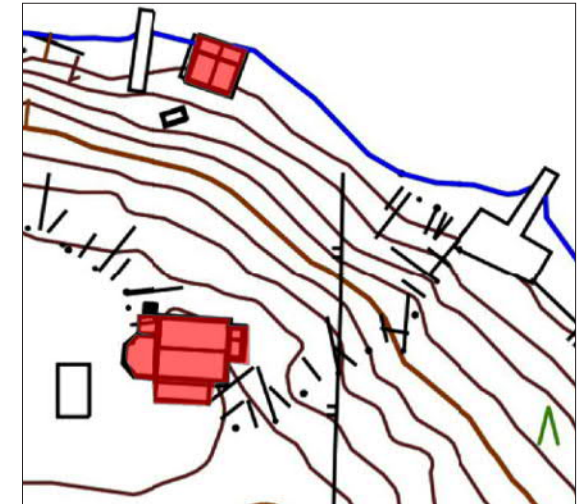
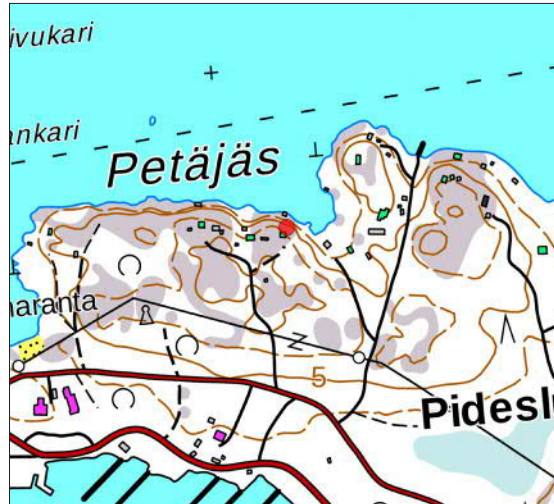
1900-luvun puolivälin paikkeilla valmistunut huvilarakennus on toista kulmikasta kuistia lukuun ottamatta säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan. Kuistirakennelma vaikuttaa siltä, että se olisi toteutettu 1960-70-luvulla. Saunarakennus on säilynyt lähes autenttisenä. Muut tontin rakennukset ovat vaatimattomia.

Kohde edustaa alueen hieman vaatimattomampaa kesäasuntorakentamista, mutta poikkeaa sekä ajallisesti että tyylillisesti alueen muusta säilyneestä rakennuskannasta. Saunarakennus edustaa alueen paremmin säilyneitä iäkkäitä rantasaunoja.

Rakennustaiteellisesti vaatimattomasta ulkoasusta huolimatta kesäasunnon ja saunan muodostama kokonaisuus on maisemallisesti merkittävä ajallinen kokonaisuus Petäjäksen pohjoisrannalla.

Arviointi koskee huvilaa ja saunarakennusta.

Arvot:
Maisemallinen

Huvila

Betoniharkkoperustainen, rankorakenteinen ja satulakattoinen kesäasunto sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla kallion päällä meren rannalla. Rakennus edustaa Petäjäksen pohjoisrannan uudempaa kesäasuntorakentamista. Tyylillisesti rakennus edustaa melko tyyppillistä jälleenrakennuskauden rakentamista ja huoneet sijoittuvat keskimuuriin ympärille. Ulkoisesti rakennus muistuttaa pienempiä jälleenrakennusajan omakotitaloja. Rakennuksen länsipäässä oleva monikulmainen kuisti, jonka päällä on parveke, on toteutettu mahdollisesti myöhemmin. Rakennuksen itäpäässä on myös pieni satulakattoinen kuisti. Rakennuksen vuorauksena on rakentamisajankohdalle tyyppinen peiterimalaudoitus. Ikkunat ovat säilyneet suurelta osin alkuperäisinä. Vesikatteena on aaltopeltikate. Rakennuksen ovet ovat iältään kirjavat. Monikulmaisen kuistin ovi on uusittu lähivuosikymmeninä. Eteläisivun sisäänkäynti on jälleenrakennuskaudelle tyyppinen sormipaneelikoristeinen ovi. Itäpään kuistissa on puolestaan koristeellinen, ikkunalla varustettu ovi, joka saattaa olla alun perin vanhemmasta rakennuksesta. Rakennuksen eteläisivulla on puuterassi, joka vaikuttaa melko uudelta.

Rantasauna

1900-luvun puolivälin paikkeille ajoittuva, ulkoisesti lähes autenttisenä säilynyt rantakallion päälle rakennettu rantasauna. Sauna on satulakattoinen ja ilmeisesti rankorakenteinen. Se edustaa melko tyyppillistä aikansa rakentamista. Betoniperustaisen rakennuksen merenpuoleisella sivulla veden päällä on puurakenteinen kuistiosa, jonka päälle katonlape jatkuu. Rakennus on vuorattu peiterimalaudoituksella. Ikkunat ja viistopaneloitu ovi ovat alkuperäiset. Rakennuksen vesikatteena on aaltopeltikate, joka on myöhempää perua, kuten koristeellinen räystäslautakin meren puoleisella sivulla.

11. Huvilapolku 15 (2-5-V182)

Luokka A: Suojeltava kohde.

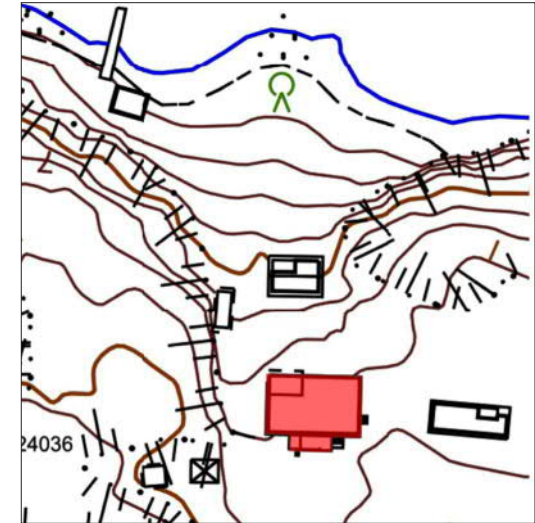
1930-luvun huvilatontti kallion päällä Petäjäksen pohjoisrannalla. Rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävä huvilarakennus edustaa tyyllisesti selkeää funktionalismia ja on säilynyt ulkoisesti pääosin erittäin hyvin. Lähivuosikymmeninä valokatteella toteutetut ratkaisut ovat kuitenkin ristiriidassa rakennuksen alkuperäisilmeen kanssa. Huvilarakennus on osa alueen säilynyttä funktionalistista rakentamista, joka on keskittynyt alueen pohjoisrannalle. Rannassa sijaitsee 1930-luvulle ajoittuva pieni hyvin alkuperäisasussaan säilynyt sauna, joka ei vaikuttaisi olevan enää käytössä. Tontille on vuonna 1987 valmistunut uusi saunarakennus.

Huvilatontti edustaa sotaa edeltävää selkeän funktionalistista huvilarakentamista, joka oli tyypillistä varsinkin Petäjäksen myöhemmin rakennetulla pohjoisrannalla. Tätä tyyliä edustavaa rakentamista on Petäjässä neljällä huvilatontilla.

Huvilarakennus on rakennushistoriallisesti merkittävä ja hyvin säilynyt yksityiskohdiltaan sekä materiaaleiltaan. Lähivuosikymmeninä toteutetut valokateratkaisut ovat kuitenkin ristiriidassa rakennuksen alkuperäisilmeen kanssa. Vanha saunarakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan, mutta sen käyttö ja tulevaisuus saattaa olla epäselvää.

Arviointi koskee huvilarakennusta. Rannalla on alkuperäisestä käytöstä poistunut saunarakennus, jolla on kokonaisuuden kannalta rakennushistoriallista merkitystä.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

Rannalla sijaitsee kokonaisuuden kannalta merkittävä saunarakennus 1930-luvulta. Oikealla rakennus alkuperäisessä käytössään viimeistään 1900-luvun puolivälin paikkeilla. (Valokuva Rauman museo)

Huvila

Selkeän funktionalistinen rankorakenteinen ja tasakattoinen huvilarakennus maisemallisesti merkittävällä paikalla kallion päällä Petäjäksen pohjoisrannalla. Kaino Karin vuonna 1938 suunnittelema huvila on säilynyt ulkoisesti pääosin hyvin yksityiskohdiltaan sekä materiaaleiltaan. On mahdollista, että länsipään rungoltaan kapeampi osa on hieman myöhäisempi, viimeistään 1940-luvun lopulta. Betoniperustaisessa rakennuksessa on vaakaponttivuoraus. Ikkunat ovat säilyneet suurelta osin alkuperäisinä ja edustavat rakennusajankohdalle tyyppilistä nauhamaisesti sijoitettua yksiruutuista kapeampaa mallia. Rakennuksen länsipäässä on kookas moniruutuinen ikkuna. Meren puoleisella sivulla oli aikanaan avoterassi, josta oli pylvällä varustetut portaat rantaan. Kulkua ei enää ole ja merenpuoleisen sivun terassi on katettu ja peitetty umpeen rakennuksen tyyliin sopimattomalla valokatteella. Vastaavaa valokatetta on myös rakennuksen itäpään sisäänkäynnissä. Molemmissa tapauksissa on kyseessä kuitenkin kevyt rakenne. Rakennuksen ovet ovat mahdollisesti uusitut varsinkin pariovellisen pääsisäänkäynnin osalta. Itäpään ovi saattaa olla alkuperäinen Vesikatteenä on aaltopeltikate. Pääsisäänkäynnin edessä on luonnonkivistä kasattu terassi, jossa on valetut pylväskaiteet. Pääsisäänkäynnin päällä on avokatos.

On mahdollista, että vasemmalla näkyvä kapeampi osa, jossa on kookas moniruutuinen ikkuna, toteutettiin 1940-luvun puolella. Sitä ei ole merkitty alkuperäisiin piirustuksiin vuodelta 1938.

Oikealla ylhäällä alkuperäinen portaikko rannan puolella. (Kuva Olli Nuotion teoksesta "Se lailnem Betäjä - Suvissi Rauma muistoi). Oikealla alhaalla kesävierähtä johtaja Reivisen huvilalla 1940-50-lukujen taitteessa. (Valokuva Rauman museo).

12. Huvilapolku 20 (2-5-V181)

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Huvilatontti, jonka historia ulottuu vuoteen 1942. Varsinainen huvila edustaa alueen ainoaa sodanaikaista vapaa-ajan rakentamista. Huvila on säilynyt alkuperäiseltä osaltaan hyvin ja edustaa modernia ratkaisua. Ulkoasu voisi viitata myös 1950-lukuun. Rakennuksen pihasivulle jälkikäteen laajennettu ja muutettu kookas kiinteä terrassirakennelma peittää lähes koko rakennuksen eteläsivun. Tontilla on lisäksi mitä ilmeisimmin 1980-luvulla toteutettu saunarakennus veistetyistä hirsistä sekä rantasauna, joka saattaa olla alun perin 1940-luvulta. Lisäksi pihapiiriin kuuluu vuonna 2012 valmistunut puurakenteinen grillikatos.

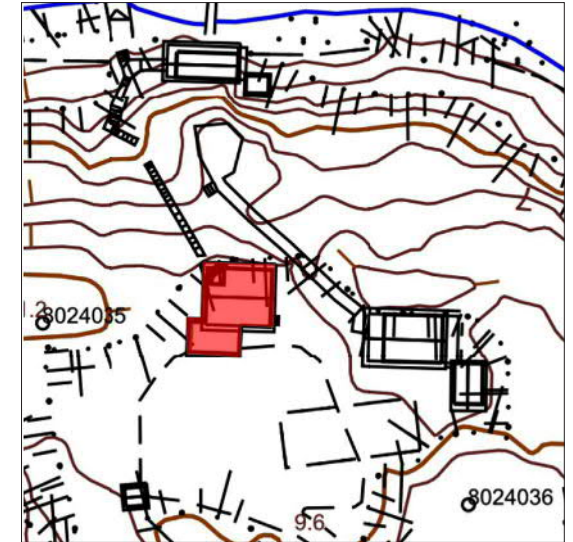
Vuonna 1942 suunniteltu huvila on säilynyt alkuperäiseltä osaltaan hyvin ja edustaa modernia ratkaisua. Ulkoasu voisi viitata enemmänkin 1950-luvun suunnitteluun. Eteläsivulla on jälkikäteen toteutettu ja viimeksi vuonna 1987 muutettu pulpettikattoinen terassi, joka peittää lähes koko rakennuksen pihan puoleisen sivun. Terassi, jonka katteen on valokate, ei sovi rakennuksen alkuperäisilmeeseen. Alkuperäisessä osassa yksityiskohdat sekä materiaalit ovat kuitenkin säilyneet hyvin.

Huvila edustaa alueen uudempaa, mutta arkkitehtonisesti edelleen melko korkeatasoista suunnittelua. Valitettavasti massiivinen terrassirakennelma rikkoo eheän kokonaisuuden ja vaikuttaa siten kokonaisarvoon.

Pihapiirin muu rakennuskanta on uudempaa ja rakennushistoriallisesti vaatimatonta.

Arviointi koskee huvilarakennusta.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

Huvila

Vuonna 1942 valmistunut satulakattoinen ja rankorakenteinen huvila sijaitsee Petäjäksen pohjoisrannalla ja edustaa alueen ainoaa sodan aikana valmistunutta vapaa-ajan asuntoa. Rakennuksen alkuperäinen osa on säilynyt hyvin ja edustaa tyylillisesti enemmänkin myöhempää suunnittelua. Pihasivulla oleva kookas, suurelta osin umpinainen avokuisti on valmistunut nykyiseen muotoonsa ilmeisesti useassa otteessa. Kuistin tiilimuuri on toteutettu mitä ilmeisimmin 1960-luvulla. Ikkunat ja nykyinen vesikate sekä nykyisen sisäänkäynnin luiska on toteutettu vuonna 1987 ja samalla rakennuksen sisätiloissa ja osittain myös kuluissa toteutettiin muutoksia.

Alkuperäinen osa on rankorakenteinen ja betoniperustainen sekä roiskerapattu. Tuuletusikkunalliset ikkunat ovat säilyneet alkuperäisinä. Päätykolmioissa on mielenkiintoiset profililtaan matalat kolmion malliset ikkunat, joita näkee yleisemmin 1950-luvun rakennuksissa. Rannan puolella länsipuolella on sisäänkäyntisyvennys, jossa on reunasta pyöristetty, periaatteessa neljäsosaympyrän mallinen luonnonkivistä kasattu portaikko. Varsinainen sisäänkäynti on poistettu käytöstä, mutta kulku on edelleen tallella. Alkuperäisen osan vesikatteena on profilipeltikate.

Rakennus kuvattuna mitä ilmeisimmin 1960-luvulla. (Valokuvat Rauman museo).

13. Petäjäksentie 150 (684-402-2-5) "Urhola"

Luokka A: Suojeltava kohde.

Petäjäksen etelärannalla sijaitse 1890-luvun alussa valmistunut hirsirunkoinen kaksikerroksinen huvila edustaa rakennusajankohdalleen tyypillistä rakennustaiteellisesti korkealaatuista rakentamista, jossa on havaittavissa rakennusajankohdalleen tyypillistä nikkarityyliä. Rakennuksen länsipäässä on kahdeksankulmainen kaksikerroksinen torni. Rakennus on kokonaisuudessaan säilynyt erittäin hyvin ja on rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti erittäin merkittävä. Tontilla on lisäksi mitä ilmeisimmin 1960-luvulla valmistunut rankorakenteinen huvimaja, mahdollisesti hirsirunkoinen muutettu saunarakennus sekä kaksi ulkorakennusta, jotka ovat sinänsä vaatimattomia, mutta niillä on maisemallista merkitystä Leppäläntien varren maisemassa.

Huvilarakennus edustaa varhaista huvilarakentamista ja siten myös historiallisesti merkittävä. Rakennus on säilynyt erittäin hyvin ja on rakennustaiteellisesti korkeatasoinen. Pihapiirin muu rakennuskanta on vaatimattomampaa ja osin muutettua, mutta rakennuksilla on maisemallista merkitystä Leppäläntien ympäristössä.

Aivan pihapiirin ja huvimajan vieressä on ensimmäisen maailmansodan aikaisia taisteluhautoja.

Arviointi koskee huvilarakennusta.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Rakennustaiteellinen
Historiallinen (varhainen huvila-asutus)
Maisemallinen

Pihapiirin vieressä sijaitsevia ensimmäisen maailmansodan aikaisia ampuma-asemia sekä yhdyshautoja.

Huvila

1890-luvun alussa valmistunut hirsirunkoinen ja kaksikerroksinen huvila edustaa aikansa tyyppillistä rakennustaiteellisesti korkealaatuista huvilarakentamista. Rakennuksen länsipäässä on kahdeksankulmainen kaksikerroksinen suippokattoinen lanterniinimainen torni. Tornin vieressä rakennuksen länsipäässä on satulakattoinen frontoni. Itäpäässä hallitsee kookas kaksikerroksinen ja satulakattoinen siipi poikki päätyineen, jossa julkisivulla on parvekesyvennys. Parvekkeessa on koristeellinen kaide, mutta parvekkeen sivuosat ovat levytetty umpeen. Alakerrassa rakennuksen eteläsivulla on ollut avokuisti, joka on sittemmin rakennettu umpinaiseksi. Muutos vaikuttaa iäkkäältä.

Huvilan vuoraus vaikuttaa iäkkäältä. Takasivulla sekä päädyissä vuoraus on vaatimatompampi vaakaponttilaudoitu. Julkisivulla on havaittavissa nikkarityylille sekä uusrenessanssille tyyppisiä piirteitä. Vuoraus on pääsääntöisesti vaakaponttilautaa, joka on jaettu listoilla kenttiin ja julkisivulla räystäskonsoleissa on x-aiheinen lautakoristelu.

On mahdollista, että rakennus on ollut alun perin selkeämmin vinkkelin mallinen ja sisäpihan puolella oleva pulpetti- ja osin aumakattoinen osa olisi toteutettu 1900-luvun puolella. Rakennuksesta ei ollut kuitenkaan inventointihetkellä saatavilla alkuperäis- tai muutospirustuksia.

Rakennuksen ikkunat ovat alkuperäiset ja pääosin T-karmimalliset, joissa ruudut ovat jaettu kenttiin ristikarmisiksi kapeammilla pienoilla. Ikkunoiden otsalaudassa on melko hillitty koristelu. Yläkerran ikkunoissa on kolmion mallinen yläruutu.

Huvila kuvattuna 1890-luvulla. Tornissa oli tässä vaiheessa myös kaide ja alakerrassa avokuisti. (Valokuva Rauman museo)

14. Petäjäksentie 173 (2-5-V137)

Luokka A: Suojeltava kohde.

1900-luvun alkupuolelle ajoittuva taiteilija Jalmari Karhulan (1878-1942) suunnittelema huvila, joka poikkeaa alueen muusta rakentamisesta. Kokonaisuuteen on aikanaan kuulunut myös kookas tornillinen taiteilija Karhulan rakennuttama ja suunnittelema huvilarakennus, joka on kuitenkin tuhoutunut tulipalossa.

Vinkkelin mallinen ja mahdollisesti hirsirunkoinen rakennus on säilynyt ulkoisesti hyvin ja siinä on havaittavissa kansallisromanttisia vaikutteita. Ulkoasu on sinänsä melko riisuttu verrattuna alueen muihin varhaisempiin huviloihin. Myös jugend-henkinen rantasauna on mitä ilmeisimmin taiteilija Karhulan suunnittelema ja on säilynyt erittäin hyvin tyyllisiltä yksityiskohdiltaan. Pihapiiriin kuuluu lisäksi vaatimattomampi ulko-rakennus 1900-luvun alkupuolelta tai puolivälin paikkeilta. Rakennukset ovat säilyneet ulkoisesti yksityiskohdiltaan ja osin myös materiaaleiltaan erittäin hyvin 1900-luvun alun/alkupuolen asuissaan ja edustavat alueella rakennustaiteellisesti poikkeavaa rakentamista. Rakennukset erottuvat hyvin merelle ja niillä on maisemallista arvoa Petäjäksen pohjoisrannalla. Huvilalle johtavan tien varressa on ensimmäisen maailmansodan aikaisia puolustuslaitteita. Tie kulkee eräässä kohdassa taisteluhaudan yli.

Arviointi koskee huvilaa ja saunarakennusta.

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Historiallinen (henkilöhistoriallinen)

Maisemallinen

Kuva Karhulan huvilan rannasta 1900-luvun alkupuolelta. Taustalla saunarakennus. (Kuva Olli Nuotion teoksesta "Se lailnem Betäjäskari - Suvi Rauma muistoi").

Huvila

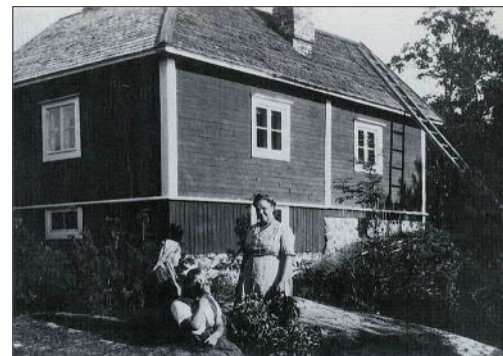
1900-luvun alussa tai alkupuolella valmistunut vinkkelin mallinen, mahdollisesti hirsirunkoinen huvilarakennus, joka on säilynyt ulkoisesti hyvin. Rakennuksen ulkoasussa on kansallisromanttisia vaikutteita ja se poikkeaa alueen muista säilyneistä huviloista. Ulkoasu on myös säilynyt tyylillisesti alkuperäisenä.

Kallion päällä olevan rakennuksen perustus on luonnonkiveä ja rinnekohtalla se on melko korkea. Alustaosa on vuorattu osittain pystylaudoituksella, jossa on pystyjaolliset kaksiruutuiset ikkunat. Muilta osin rakennus on vuorattu vaakaponttilaudoituksella. Vuoraus sekä ikkunoiden vuorilaudat ovat uusitut. Neliön malliset ikkunat ovat pienehköt ja neljäruutuiset. Päätykolmioissa on matalat kaksiruutuiset yläkerran ikkunat. Sisäänkäynti on vinkkelin kulmauksessa oleva kuistisyvennys, jossa on uusittu ulko-ovi.

Rakennuksen vesikatteena on sementtitiilikate. Kokonaisuus on eheä ja hyvin hoidettu. Rakennuksen seinustalle oltiin inventointihetkellä rakentamassa kookasta terrassia, joka poikkeaa rakennuksen mittakaavasta.

Sauna

Mahdollisesti hirsirunkoinen ja jugdend-piirteitä omaava rantasaunarakennus 1910-luvulta. Rakennus on säilynyt ulkoisesti erittäin hyvin. Satulakattoisessa rakennuksessa katonharjassa on molemmissa päässä pieni aumaus. Katonlape laskeutuu jyrkästi katokseksi sisäänkäynnin päälle. Katoksen sivuille on toteutettu pystylaudoituksella holvaus, jonka toisella sivulla on sahalaitekoristeaihe. Alkuperäiset ikkunat ovat pienet neliruutuiset, jotka on aseteltu päädyssä nauhamaisesta kolme rinnakkain. Sisäänkäynnin vieressä on kaksi neliruutuista ikkunaa rinnakkain. Rakennus on vuorattu peiterimalaudoituksella sekä kapealla pystylaudoituksella. Vuoraus on iäkäs. Vesikatteena on sementtitiilikate.

Huvila 1900-luvun alkupuolella. (Kuva Olli Nuotion teoksesta "Se lailnem Betäjäs - Suvissi Rauma muistoi").

15. Petäjäksentie 178 (684-3-380-1) "Villa Tallbo"

Luokka A: Suojeltava kohde.

1900-luvun alkuu ajoittuva nykyään ravintolakäytössä oleva huvilatontti Petäjäksen etelärannalla. Näyttävä ravintolakäytössä toimiva rakennus edustaa ajankohdalleen tyypillistä huvilarakentamista, jossa on edelleen havaittavissa nikkarityylille tyypillisiä rikkaita koristeluista. Rakennuksen länsipäässä on kookas koristeellinen torni. Rakennus on toiminut ravintolakäytössä 1990-luvulta alkaen ja sitä on myös laajennettu huomattavasti näihin aikoihin. Laajennus on toteutettu sopimaan rakennuksen alkuperäisilmeeseen. Laajennuksesta huolimatta kokonaisuus on edelleen merkittävä ja sekä alkuperäinen rakennusajankohta että alkuperäiset tyylliset yksityiskohdat materiaaleineen käyvät selkeästi ilmi.

Varhaista huvilarakentamista edustavalla rakennuksella on rakennushistoriallisten ja historiallisten arvojen lisäksi maisemallista merkitystä Petäjäksen etelärannalla. Iäkäs pulpettikattoinen ulkorakennus on säilynyt hyvin ja sitä on kunnostettu alkuperäisilmettä kunnioittaen. Pihapiirissä on myös 2000-luvulla valmistunut suurikokoinen majoitusrakennus, joka istuu hyvin pihamiljööseen.

Arviointi koskee nykyistä ravintolaa sekä vanhempaa ulkorakennusta.

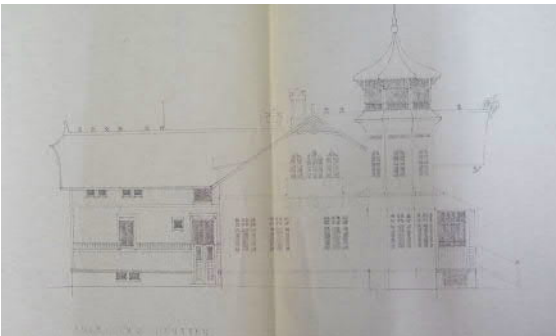
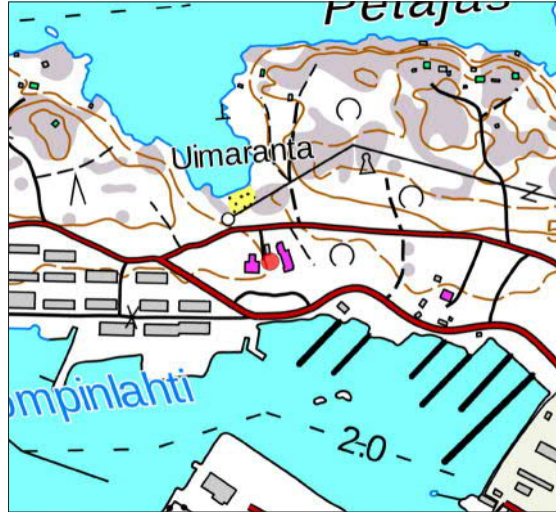
Arvot:

Rakennushistoriallinen

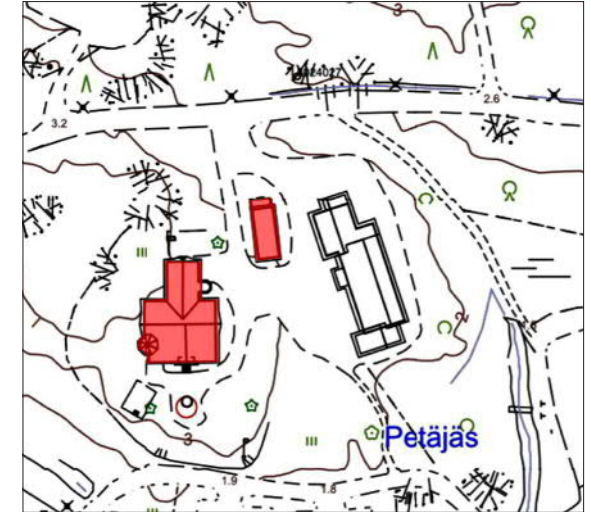
Rakennustaiteellinen

Historiallinen (varhainen huvila-asutus)

Maisemallinen

Arkkitehti Markus Bernoullin vuonna 1991 suunnitteleva laajennus toteutettiin rakennuksen alkuperäisilmettä kunnioittaen. (Rakennuspiirros Rauman kaupungin rakennusvalvonta). Oikealla Tallbo mahdollisesti 1900-luvun alussa tai alkupuolella. (Valokuva Rauman museo)

Ravintolarakennus

Kookas hirsi- ja rankorakenteinen huvila, jonka rakennuttivat Gabriel ja Julius Granlund 1900-luvun alussa. Rakennuksen suunnitteli vuonna 1901 arkkitehti Yrjö Blomstedt. Huvila oli aikanaan ja on edelleen Petäjäksen näyttävimpiä. Rakennus edustaa ajankohdalleen tyypillistä huvilarakentamista, jossa on edelleen havaittavissa nikkarityylille tyypillisiä rikkaita koristeluita. Rakennuksen länsipäässä on kookas koristeellinen kahdeksankulmainen torni. Vuorauksena vaihtelee vaaka- ja pystyponttilaudoitus, joka on jaettu listoilla kenttiin. Vuorauksen alaosan vaaka-ponttilaudoitukseen on veistetty pystyviiltoja, joilla on jäljitely paanuja. Eteläsivua hallitsee kookas koristeellinen parvekkeella varustettu satulakattoinen ja poikkipää-tymäinen frontoni, jossa on parveke. Sen molemmin sivuin on pienemmät kaarevakattoiset kattolyhdyt. Eteläsivulla koko sivun mittainen lasiveranta. Ikkunoiden mallissa ja vuorilaudoissa on havaittavissa jo jugendiin viittaavia piirteitä.

Rakennus on toiminut viime vuosikymmenet ravintolakäytössä. Rakennusta laajennettiin pohjoiseen siipiosalla vuonna 1991 arkkitehti Markus Bernoullin suunnitelmien mukaan. Laajennusosa on toteutettu sopimaan rakennuksen alkuperäisilmeeseen. Rakennuksen vesikatteena on käsinsaumattu peltikate. Perustuksena on lohkokiviperustus.

Julkisessa käytössä oleva interiööri on hyvin säilynyt ja kauniisti restauroitu.

Ulkorakennus

Mitä ilmeisimmin 1900-luvun alkuun ajoittuva rankorakenteinen ja pulpettikattoinen ulkorakennus, joka on säilynyt tyyllisesti hyvin. Ovet ja yhden oven päällä oleva kamaaikkuna vaikuttavat iäkkäiltä. Räystäslautaan on veistetty sahalahtainen koristeaihe. Lomalautavuoraus ei ole alkuperäinen. Rakennuksen vesikatteena on profilipeltikate.

16. Lomapolku 11 (2-5-V64)

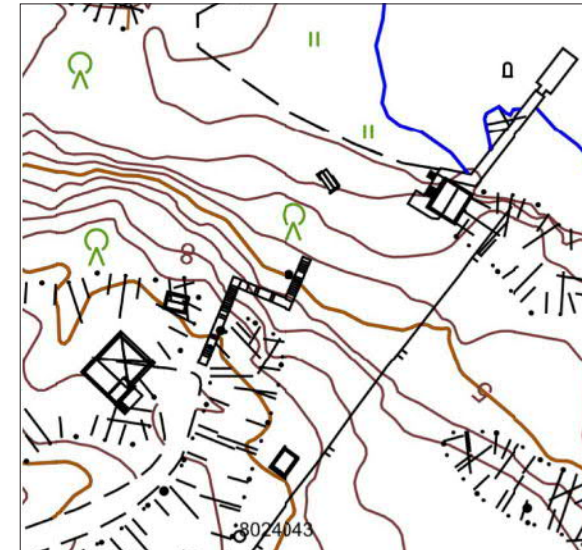

Luokka C: Kohde voidaan jättää suojelun ulkopuolelle.

Huvilan historia ajoittuu 1930-luvulle. Vuonna 1937 valmistui nykyinen selkeän funktionalistista tyyliä edustava kaksikerroksinen, loivalla satulakaton ja osittain pulpettikaton varustettu rankorakenteinen huvilarakennus. Rakennus on kokenut melko mittavia muutoksia mitä ilmeisimmin 1980-luvulla. Runkomalli on kuitenkin säilynyt alkuperäisenä. Nykyinen ulkoasu on uudisrakennusmainen ja alkuperäinen rakennusajankohta on havaittavissa ainoastaan runkomallista sekä joistakin tyyllillisistä yksityiskohdista. Rannassa oleva saunarakennus ajoittuu mahdollisesti myös 1900-luvun alkupuolelle. Myös saunarakennusta on muutettu merkittävästi ja alkuperäinen rakennusajankohta ei ole enää kunnolla havaittavissa. Pihapiirissä on lisäksi vaatimattomammat pulpettikattoinen varistorakennus, käymälä sekä pieni satulakattoinen rakennus, joka saattaa olla kellari.

Alun perin vuonna 1937 valmistuneessa rankorakenteisessa selkeän funktionalistisessa huvilarakennuksessa on säilynyt alkuperäisenä ainoastaan runkomalli. 1980-luvulla toteutetut muutokset ovat niin mittavia, että ne laskevat kohteen rakennushistoriallista arvoa ja siten myös kokonaisarvoa. Myös rannassa oleva saunarakennuksessa on toteutettu muutoksia ja alkuperäinen rakennusajankohta ei ole enää havaittavissa. Muut pihapiirin rakennukset ovat vaatimattomia. Kohde edustaa Petäjäksen alueen säilynyttä 1930-luvulla tapahtunutta toista huvilarakentamisaaltoa, sekä on yksi alueen selkeää funktionalismia edustavista huviloista.

Arvot:
Maisemallinen

17. Lomapolku 15 (2-5-V63)

Luokka C: Kohde voidaan jättää suojelun ulkopuolelle.

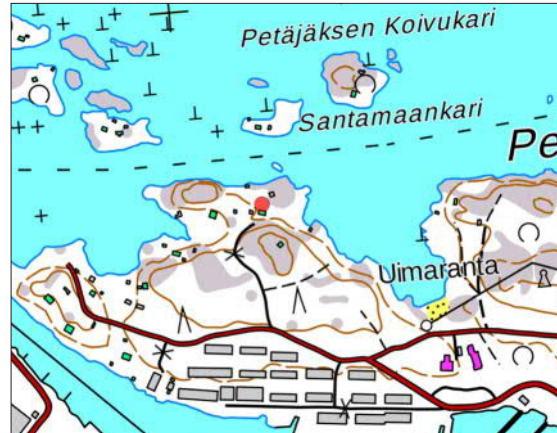
1930-luvulle ajoittuva huvilatontti toisen Petäjäksen pohjoisrannalla. Pihapiirissä on alun perin vuonna 1938 suunniteltu huvilarakennus, jonka nykyasu on seurausta 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa toteutetusta mittavasta muutoksesta. Alkuperäinen rakennusajankohta on enää juuri ja juuri havaittavissa. Pihapiiriin kuuluu myös vuonna 1969 suunniteltu venevaja, täysin uusittu rantasauna sekä vaatimattomampia ulkorakennuksia. Kohteella on maisemallista merkitystä Petäjäksen rantamaisemassa.

Huvilarakennus on säilynyt runkomalliltaan alkuperäisenä, mutta 1960-70-lukujen taitteessa toteutettu muutos on, nykyisestä iäkkyystään huolimatta, ollut niin mittava, että se laskee rakennushistoriallista arvoa ja siten kokonaisarvoa.

Venevaja edustaa alueella harvoja tähän tarkoitukseen suunniteltuja ja säilyneitä rakennuksia. Rakennus on säilynyt alkuperäisessä asussaan, mutta on rakennustaiteellisesti vaatimaton. Rannassa oleva saunarakennus on uusittu ulkoisesti käytännössä lattiasta kattoon ja tämä vaikuttaa sen rakennushistorialliseen arvoon.

Kohde edustaa Petäjäksen alueen säilynyttä 1930-luvulla tapahtunutta toista rakentamisaaltoa, mutta runsaiden muutosten vuoksi kohteen arvo on lähinnä maisemallinen.

Arvot:
Maisemallinen

18. Lomapolku 18 (2-5-V163)

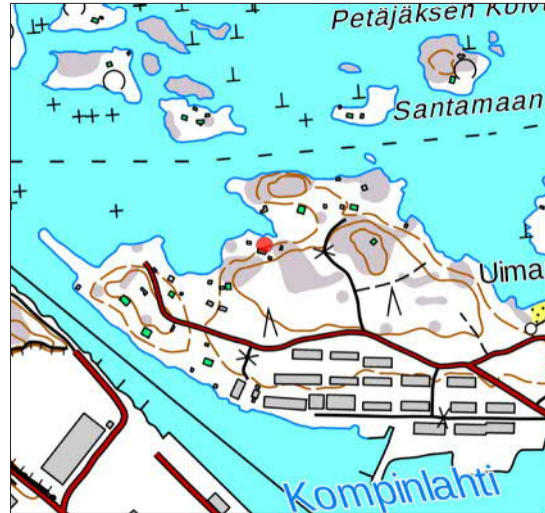

Luokka C: Kohde voidaan jättää suojelun ulkopuolelle.

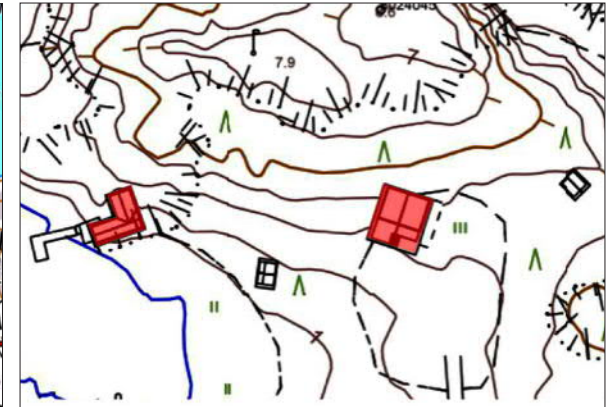
1950-luvun huvilatontti toisen Petäjäksen pohjoisrannalla maisemallisesti merkittävällä paikalla. Tontille valmistui nykyisen huvilan alkuperäinen osa vuonna 1950. Rakennusta on laajennettu tämän jälkeen ainakin kahteen otteeseen, mutta 1950-luvun rakennusajankohta on kuitenkin edelleen havaittavissa. Kokonaisuudessaan kyseessä ei ole kuitenkaan rakennustaiteellisesti merkittävä rakennus. Vuosikymmenten saatossa toteutetut muutokset laskevat lisäksi rakennushistoriallista arvoa. Tontilla on lisäksi hirsirunkoinen rantasauna, joka on toteutettu huvilaa myöhemmin. Lisäksi tontilla on iäkkäämpi vaatimaton varasto. Muu rakennuskanta on vaikuttaa pääosin lähivuosisikymmeninä toteutetulta.

Tontille valmistui nykyisen huvilan alkuperäinen osa vuonna 1950. Rakennusta on laajennettu tämän jälkeen ainakin kahteen otteeseen, mutta 1950-luvun rakennusajankohta on kuitenkin edelleen havaittavissa. Kokonaisuudessaan kyseessä ei ole kuitenkaan rakennustaiteellisesti merkittävä rakennus. Vuosikymmenten saatossa toteutetut muutokset laskevat lisäksi rakennushistoriallista arvoa ja siten kokonaisarvoa. Tontin muu rakennuskanta on uudempaa.

Arvot:
Maisemallien

19. Lomapolku 22 (2-5-V164)

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

Petäjäksen pohjoisrannalla sijaitseva huvilatontti, jonka historia ulottuu hieman yli sadan vuoden taakse. Nykyisistä rakennuksista saunarakennus on valmistunut mahdollisesti 1910-luvulla. Rakennusta on laajennettu 1900-luvun alkupuolella vinkkeliosalla ja sauna on säilynyt pääosin tässä asussa. Huvilarakennus on valmistunut ilmeisesti 1930-luvulla, mutta se tuhoutui suurelta osin tulipalossa. Nykyinen ulkoasu on seurausta vuoden 1956 muutoksesta. Huvila ja sauna muodostavat eheän kokonaisuuden. Varsinkin vinkkelin mallinen saunarakennus on maisemallisesti merkittävä rantanäkymässä.

Sekä huvila että saunarakennus ovat säilyneet hyvin jo melko muutosasuissaan, jotka ovat verrattain iäkkäitä. Verrattuna koko inventointialueen rakennushistoriallisesti merkittävään huvilarakentamiseen paltsan rakennusten ulkoasut edustavat kuitenkin melko puhtaasti sodanjälkeistä rakentamista ja tämä vaikuttaa kokonaisarviointiin.

Arviointi koskee huvilaa ja saunarakennusta.

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

Huvila

Alun perin 1930-luvulla nykyistä kookkaammaksi valmistunut, mutta 1950-luvulla tulipalossa vaurioitunut ja nykyiseen asuunsa muutettu rankorakenteinen ja satulakattoinen huvilarakennus. Rakennus on säilynyt erittäin hyvin 1950-luvun muutosasussa, joskin alkuperäinen rakennusajankohta ei ole enää havaittavissa kuin ehkäpä ikkunamallista. Rakennuksen eteläreunaa hallitsee kookas osittain lasitettu veranta, joka jatkuu avonaisena myös itäisivulle. Yhdeksään ruutuun jaetut pystyjaolliset ikkunat ovat säilyneet osittain 1930-luvulta. Kuistin lasitus saattaa olla 1950-luvulta. Vuorauksena on vaakaponttilaudoitus mitä ilmeisimmin 1950-luvulta. Perustuksena on nurkkakivet. Rakennuksen vesikatteena on huopakate.

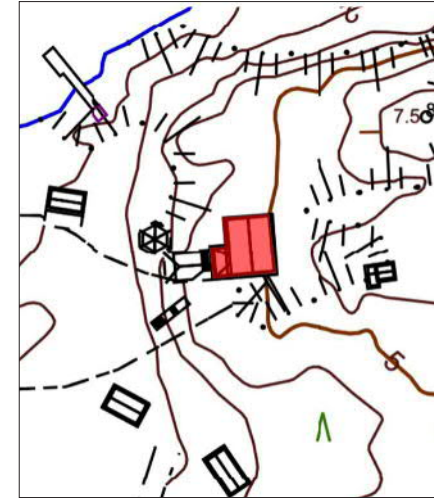
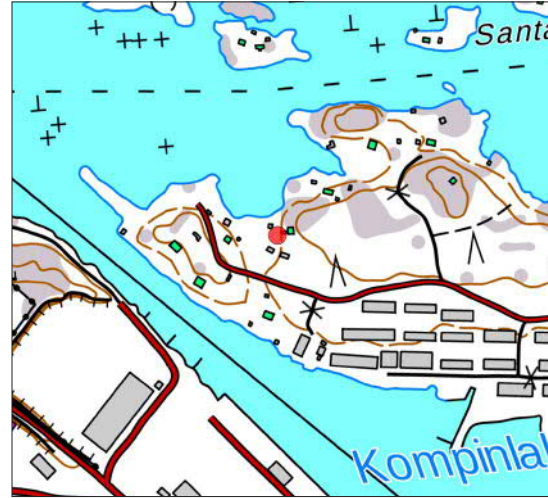
Sauna

Alun perin 1900-luvun alussa valmistunut ja vuosisadan alkupuolella/puolivälin paikkeilla laajennettu rantasauna. Rakennus on säilynyt pääosin hyvin laajennusajankohdan asussaan. Ikkunat ja osittain myös ovet ovat iäkkäät. Ovista iäkkäimmät ovat vaakapaneloituja sekä yksi ovi on peiliovi. Meren puolella on kaksi luukuilla varustettua kookkaampaa ikkunaa. Muut ikkunat ovat profiililtaan matialia ja kuusiruutuisia. Yksi ikkunoista on syvällä rungossa. Varsinaisessa saunaosassa on silmiinpistävää merenpuoleisen oven persoonallinen vinous. Rakennus on vuorattu vastaavasti kuin huvila, lukuun ottamatta rannan puoleista päätykolmiota, jossa on pystyponttilaudoitus. Vesikatteena on huopakate. Itäisivulle on toteutettu melko kevytrakenteinen ja pieni pulpettikattoinen terassi.

Rakennuksella on maisemallista merkitystä Petäjäksen pohjoisrannan miljöössä.

20. Petäjäksentie 231(2-5-V162)

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

1900-luvun puolivälin paikkeille ajoittuva hyvin säilynyt huvilatonttikokonaisuus Petäjäksen pohjoisrannalla. Pihapiiriin kuuluu rankorakenteinen ja satulakattoinen huvila, joka edustaa runkomalliltaan ja tyylistään ehkäpä 1940-50-lukujen rakentamista. Rakennus on säilynyt materiaaleiltaan ja yksityiskohdiltaan hyvin. Ainoastaan kookas valokatteella varustettu terassikokonaisuus rakennuksen edessä peittää lähes koko julkisivun ja rikkoo siten kokonaisuuden. Pihapiiriin kuuluu lisäksi hyvin säilynyt rantasauha 1900-luvun puolivälistä sekä vaatimattomampi samanikäinen ulkorakennus sekä autotalli mahdollisesti 1960-luvulta. Kokonaisuus on ajallisesti ja tyyllisesti melko eheä.

Kokonaisuus edustaa hyvin säilynyttä sodanjälkeistä rakentamista, jota kuitenkin rikkoo melko massiiviset valokateratkaisut terasseissa. Kohteella on varsinkin maisemallista arvoa Petäjäksen pohjoisrannan rantanäkymässä.

Arviointi koskee huvilaa.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

Huvila

Rankorakenteinen ja satulakattoinen huvilarakennus Petäjäksen pohjoisrannalla. Rakennus edustaa massaltaan enemmänkin jälleenrakennuskauden aikaista huvilarakentamista, mutta saattaa olla kuitenkin iäkkäämpi, aikaisintaan 1930-40-luvulta. Päädyissä on vielä 1930-luvulle tyypillisten kissanpenkkien mukaelmat. Rakennuksen ikkunat on sijoitettu nurkkiin. Kaksiruutuiset, ehkäpä poikkeuksellisesti vaakajaolliset ikkunat ovat ilmeisesti alkuperäiset ja jaettu pienillä muistuttamaan 9-ruutuisia ikkunoita. Pihasivun kuisti pääsisäänkäynnin lisäksi rakennuksen pohjoissivulla on toinen sisäänkäynti, jossa on alkuperäinen pystypaneloitu ovi sekä pieni aumakattoinen avokatos. Vuorauksena oleva vaaka veitsiponttilaudoitus ajoittuu 1950-60-lukujen paikkeille. Vesikatteena on saumapeltikate. Rakennuksen pihasivulla on aumakattoinen kuisti, joka jää, kuten koko rakennuksen pihasivu, kookkaan valokateterassin peittoon. Kyseinen terassi rikkoo muilta osin hyvin säilyneen kokonaisuuden.

21. Petäjäksentie 230 (684-402-2-5)

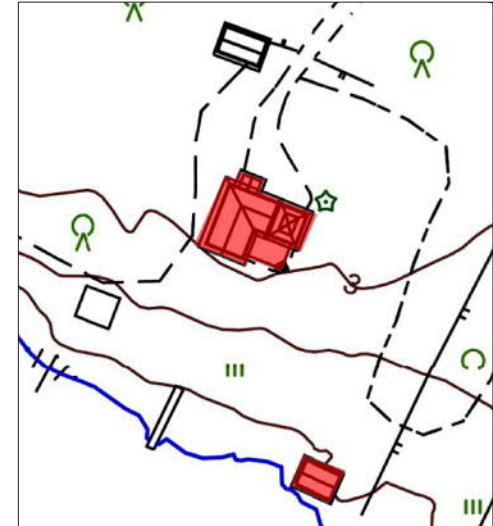
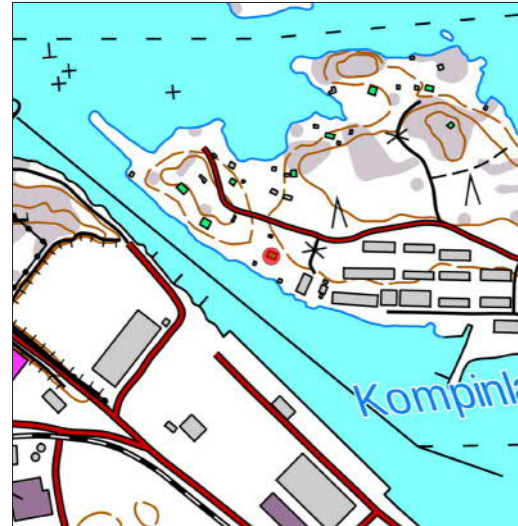
Luokka A: Suojeltava kohde.

1800-1900-lukujen vaihteeseen ajoittuva erittäin hyvin säilynyt huvilan pihapiiri Petäjäksen etelärannalla. Varsinainen huvila edustaa 1890-luvun koristeellista nikkarityyliä suippo-kattoisine torneineen ja koristeellisine verantoineen. Sodan aikana vaurioitunut rakennus on säilynyt poikkeuksellisen hyvin alkuperäisilmeessään ja suurelta osin myös materiaaleiltaan. Rannassa oleva pieni saunarakennus on valmistunut huvilan kanssa samoihin aikoihin ja säilynyt myös ulkoisesti käytännössä autenttisena. Myös saunarakennuksessa on joitakin rakennusajankohdalle tyypillisiä koristeellisia yksityiskohtia. Pihapiiriin kuuluu lisäksi 1900-luvun alkupuolelle ajoittuva hyvin säilynyt, mutta huonokuntoinen ulkorakennus sekä pieni majoitusrakennus mahdollisesti 1960-70-luvulta.

Petäjäksentie 230 on yksi kuudesta tallella olevasta 1800-luvun puolella valmistuneesta huvilasta Petäjäksen alueella ja on sekä rakennushistoriallisesti että maisemallisesti merkittävä.

Arviointi koskee huvilaa ja saunarakennusta.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Rakennustaiteellinen
Historiallinen (varhainen huvila-asutus)
Maisemallinen

Huvila

Tornillinen, hirsirunkoinen, vinkkelin mallinen ja satulakattoinen huvilarakennus valmistui vuonna 1900 ja edustaa rakennusajankohdalle tyypillistä nikkarityyliä. Rakennuksen suunnitteli E. Ikäläinen vuonna 1896. Rakennus vaurioitui talvisodan aikana pommituksessa, mutta korjattiin entiselleen. Rakennuksen vuoraus on vaakaponttilaudoitus. Tornissa sekä päätykolmioissa on peiterimalauditus. Ikkunat ovat alkuperäiset 4-6-ruutuiset ristikarmi-ikkunat, joissa on koristeellinen otsalauta. Suippokattoisessa tornissa on kahdella sivulla satulakattoiset frontonit, jossa on yläruudultaan kolmionmalliset koristeelliset ikkunat. Tornia kiertää katonrajassa sahalaitakoristeinen lista. Vastaava lista on myös päädyissä tasakerran korkeudella.

Pihan puoleisella sivulla on satulakattoinen umpikuisti, jossa pariovet sekä niiden päällä oleva kamanaikkuna vaikuttavat alkuperäisiltä. Pihasisiä hallitsee kookas ja koristeellinen avoveranta, joka kattaa koko vinkkelin kulmauksen. Verantaa rajaa koristeellinen kaide. Kuistilta on sisäänkäynnit alakerran tiloihin sekä tornikamariin. Sisäänkäynneissä on iäkkäät peiliovet, joista alakerran tiloihin johtava on lasella varustettu pariovi.

Huvilarakennus on ehkäpä alueen varhaisista huviloista parhaiten alkuperäisasussaan säilynyt, mutta kaipaa kunnostusta.

Sauna

Vuosisadan vaihteessa valmistunut hirsirunkoinen ja satulakattoinen saunarakennus on säilynyt ulkoisesti erittäin hyvin, käytännössä alkuperäisessä asussaan. Pienen rantakallion päällä olevassa rakennuksessa on nurkkakiviperusta. Ulkoasussa on toteutettu osittain pääarakennuksen tyyliä nikkarityylille ominaisia koristeluja, kuten tasakerran korkeudessa oleva sahalaitakoristeaiheinen lista. Vuorauksena on kapea pystypontti-vaakaponttilaudoitus sekä päätykolmioissa pysty peiterimalauditus. Ikkunoiden vuorilaudoissa on yksinkertainen koristelu. Ikkunat ovat alkuperäiset ristikarmi-ikkunat. Päätykolmiossa on pieni vaakajaollinen kaksiruutuinen ikkuna, jossa yläruutu on kolmion mallinen. Myös ulko-ovi vaikuttaa alkuperäiseltä. Rakennus muodostaa huvilan kanssa ajallisen hyvin säilyneen kokonaisuuden.

Rakennus on ollut aikanaan tummempi väritykseltään. Tornissa ollut parveke on nykyään poistettu..(Kuva Olli Nuotion teoksesta "Se lailnem Betäjäs - Suvissi Rauma muistoi")

22. Petäjäksentie 234 (684-402-2-5)

Luokka B: Lievemmin suojeltava kohde.

1900-luvun alkuu ajoittuva aikaisemmin "Suvantolana" tunnettu huvilatontti Petäjäksen niemen etelärannalla. Nykyisin Rauman meripelastusseuran hallussa olevassa pihapiirissä on vuonna 1906 rakennettu huvilarakennus, joka on kunnostettu perusteellisesti lähivuosien aikana. Pihapiirin muu iäkäs rakennuskanta on hävinnyt ja piha-alueelle rakennettu uudempia ulkorakennuksia, kuten sauna sekä tuotu kontteja.

Huvilarakennus on säilynyt runkomalliltaan ja tyyllisesti hyvin, mutta uuistut materiaalit antavat ulkoasulle hiemna uudisrakennusmaisen ulkoilmeen, joka vaikuttaa kokonaisarvoon. Myös pihapiirin historialliset toiminnan jäljet ovat hävinneet. Aivan pihapiirin vieressä itäpuolella rannassa on pätkä entimmäisen maailmansodan aikaista ampumahautaa, jota on mahdollisesti muokattu myös toisen maailmansodan aikana. Inventointihetkellä ampumahauta oli suurelta osin täytetty puutarhajätteillä ja muilla roskilla.

Arviointi koskee huvilarakennusta.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

Aivan pihapiirin itäpuolella oleva ensimmäisen maailmansodan aikainen ampuhaidan pätkä on täytetty jätteillä.

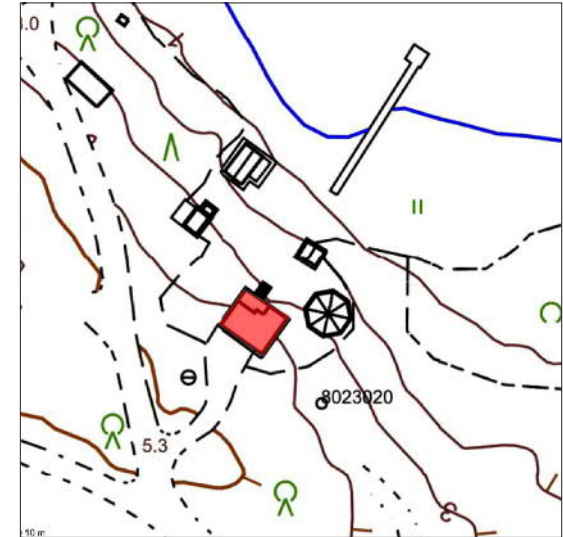
Huvila

Alun perin vuonna 1906 rakennettu hirsirunkoinen ja satulakattoinen huvilarakennus Petäjäksen etelärannalla. Rakennus on säilynyt runkomalliltaan ja tyyllisiltä yksityiskohdiltaan suurelta osin alkuperäisenä ja alkuperäinen rakentamisajankohta on selkeästi havaittavissa. Kadun puolella toteutettu pulpettikattoinen osa on myöhempää perua, kuten myös katososa, jossa katonlape laskeutuu avokuistiksi koko rakennuksen mitalta.

Rakennus on kuitenkin lähivuosina/-vuosikymmeninä remontoitu kirjaimellisesti lattia kattoon ja iäkkäitä materiaaleja ei ole säilynyt. Suurelta osin vuoraus, ikkunat, ovet sekä vesikate ovat uusittu ja ulkoasu on uudisrakennusmainen. T-karmi-ikkunat ovat uusittu mitä ilmeisimmin alkuperäisen mallin mukaan ja niissä 1900-luvun alulle ja alkupuolelle tyypillisesti yläruutu jaettu useaan osaan. Vuorauksena on pysty peiterimlaudoitus ja kapea pystypanelointi. Meren puoleisella sivulla on satulakattoinen frontoni sekä kookas avokuisti, jonka päällä on parveke.

23. Petäjäksentie 241 (684-402-2-5) "Jermuranta"

Luokka A: Suojeltava kohde.

Erittäin hyvin säilynyt vuonna 1930-luvun funkishuvila maisemallisesti merkittävällä paikalla Petäjäksentien varrella aivan Petäjäksen niemen länsipäässä. Pihapiiriin kuuluu huvilan lisäksi pieniä ja vaatimattomampia ulkorakennuksia, joilla ei ole rakennushistoriallista arvoa, mutta yhdessä huvilan kanssa ne muodostavat maisemallisen kokonaisuuden.

Huvilarakennus edustaa rakennusajanohdalleen tyyppillistä, mutta korkeatasoisempaa rakentamista ja on yksi Petäjäksen alueen viidestä säilyneestä funkishuvilasta. Kohde edustaa myös verrattain varhaista, toista maailmansotaa edeltävää vapaa-ajanrakentamista.

Huvilarakennus on säilynyt sekä tyyllisesti että suurelta osin myös materiaaleiltaan alkuperäisenä.

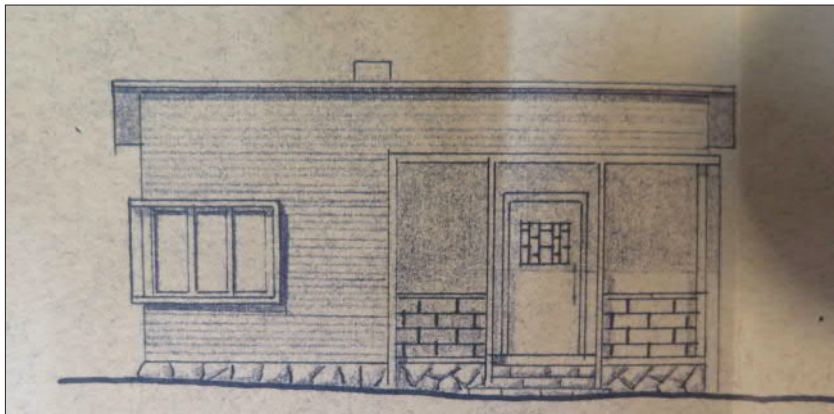
Arviointi koskee huvilarakennusta.

Arvoit:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

Huvila

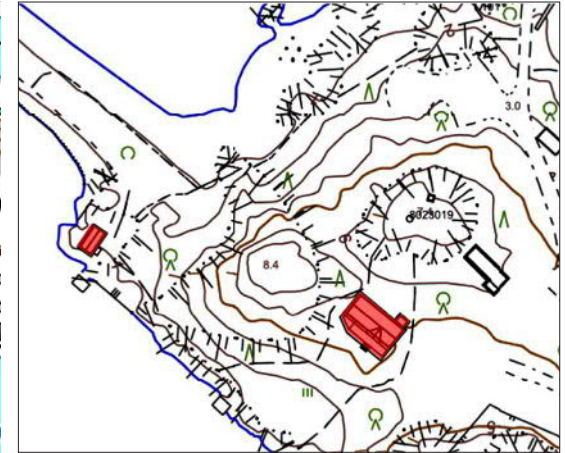
Ulkoasultaan erittäin hyvin säilynyt rakennushistoriallisesti merkittävä rankorakenteinen ja pulpettikattoinen huvila, joka on valmistunut vuonna 1937. Rakennuksen on suunnitellut rakennusmestari Jorma Kuula. Rakennus on vuorattu veitsiponttilaudoituksella, joka saattaa olla toteutettu 1950-60-luvulla. Perustuksena on betonipilarit. Ikkunat ovat rakennusajankohdalle tyypillisesti pystyjaolliset ja ne ovat asetettu rakennuksen nurkkiin. Ikkunoissa on voimakkaasti profiloidut kehyspuut. Rannan puolella on avokuis-tisyvennys, jossa on kaksi alkuperäistä sisäänkäyntiä. Kuistissa on alkuperäinen kapea pystypanelointi. Kuistia rajaa vastaavat kehyspuut kuin ikkunoissa. Kuistissa on myös rakennustyyliille tyypillinen alkuperäinen kaide.

Rakennuksen rannan puoleinen sivu vuoden 1937 rakennuspiirustuksissa. (Rakennuspiirros Rau-man kaupungin rakennusvalvonta.)

24. Petäjäksentie 238 (684-402-2-5)

Luokka A: Suojeltava kohde.

Maisemallisesti merkittävällä paikalla aivan Petäjäksen länsikärjessä sijaitseva 1800-luvun lopulle ajoittuva aikanaan kauppias A.B. Renforsin rakennuttama huvilatontti, joka tunnettiin alun perin "Salmelana". Pihapiiriin kuuluu vuonna 1896 valmistunut ja 1900-luvun alussa laajennettu erittäin hyvin säilynyt rakennusajankohdalleen melko tyyppillinen huvilarakennus, saman ikäinen rantasauna sekä iäkäs vaatimattomampi ulkorakennus. Ulkorakennuksessa oleva lomautavuoraus on myöhempää perua ja alkuperäinen rakennusajankohta ei ole selkeästi havaittavissa..

Huvilan ulkoasu on riisutumpi ja kokonaisuudessaan hieman vaatimattomampi, kuin alueen muissa samanikäisissä huviloissa. Siitä huolimatta kokonaisuus on merkittävä. Huvilakiinteistö on ollut jo joitakin vuosia käyttämättömänä ja huvilan ja saunan ikkunat on levytetty umpeen. Saunarakennuksessa on jäänyt kunnostustyöt kesken.

Kohde on rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti sekä varhaisen huvilarakentamisen edustajana myös historiallisesti merkittävä.

Arviointi koskee huvilaa ja saunaa.

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Historiallinen (varhainen huvila-asutus)
Maisemallinen

Huvila ja sauna

Hirsirunkoinen, lohkokiviperustainen ja satulakattoinen huvilarakennus, joka on valmistunut alun perin vuonna 1896 ja sitä on laajennettu 1900-luvun alussa. Rakennus on säilynyt ulkoisesti erittäin hyvin. Rakennus on kuitenkin ollut jo joitakin vuosia käyttämättömänä ja ikkunat on levytetty umpeen. Levyjen alla on kuitenkin mitä luultavimmin alkuperäiset ristikarmi- ja T-karmi-ikkunat. Rakennus on vuorattu vaaka-pysty-ponttilaudoituksella.

Pihasivua hallitsee rakennuksen levyinen avokuisti, jossa on alkuperäinen koristeellinen kaide. Avokuistilla on myös yläkerran tiloihin johtavat koristeelliset portaat. Ovet ovat iäkkäitä peiliovia. Pihaisivulla yläkerrassa on satulakattoinen frontoni, jonka edessä on ollut aikanaan myös parveke. Rakennuksen takasivulla on pieni pulpettikattoinen kuisti, jossa on myös sisäänkäynti. Vesikatteenä on vuonna 2003 toteutettu savitiilikate, jolla on korvattu aiempi sementtitiilikate.

Pieni hirsirunkoinen rantsauna on toteutettu mitä ilmeisimmin samoihin aikoihin huvilan kanssa. Rakennuksen vaakaponttivuoraus on uusittu ja kunnostus on jäänyt kesken, koska rakennuksesta puuttuu osittain nurkkalaudat. Luonnonkiviperustaisen rakennuksen vesikatteenä on sementtitiilikate. Ikkunat ja ovi levytetty umpeen. Muutoksista huolimatta rakennus sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla aivan Petäjän kirkkijä ja se muodostaa huvilan kanssa eheän ajallisen kokonaisuuden.

Kauppia Renforsin huvila vuonna 1927. Parvekkeessa on koristeellinen kaide. (Valokuva Rauman museo).

Petäjäksen ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoituslaitteet

Suomen linnoittaminen oli osa Venäjän puolustussuunnitelmaa ensimmäisen maailmansodan aikana. Venäjän armeija näki Hangon ja Tornion välisellä rannikolla noin 50 mahdollista maihinnousupaikkaa. Vuoden 1916 keväällä alettiin sijoittaa kiinteitä rannikkopattereita Pohjanlahden rannikkokaupunkien puolustukseksi. Satamakaupunkien osalta rannikon puolustus kuului 106. Divisioonalle ja muualla valvontaa suorittivat pitkin rannikkoa sijoitetut pienet osastot.

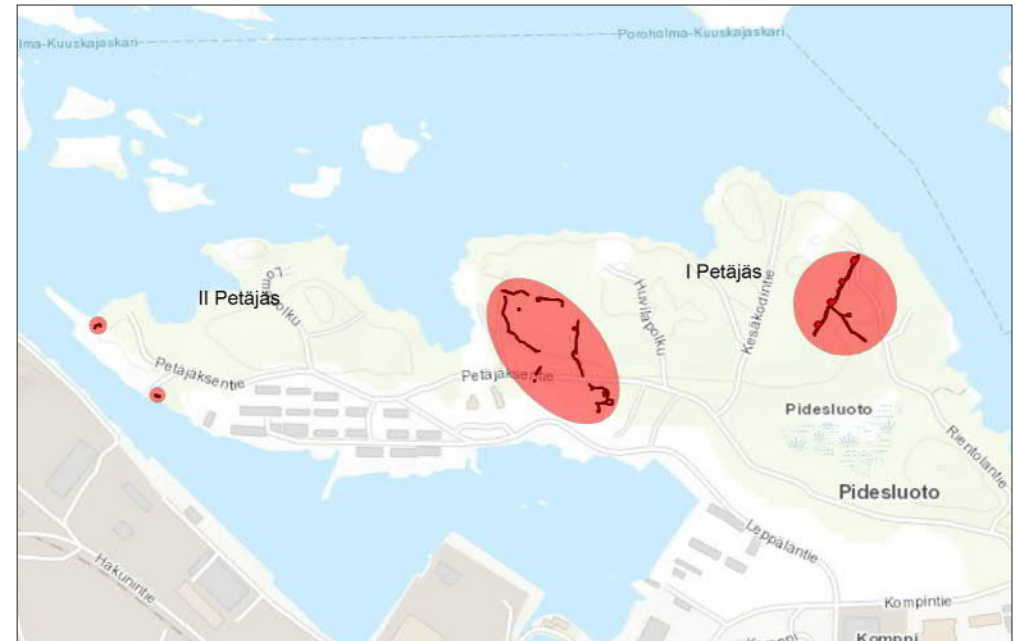
Raumalle sijoitettiin ensimmäisen maailmansodan aikana laivaston, tykistön ja jalkaväen miehiä sekä kasakoita. Erään arvion mukaan kaupungissa oli ajoittain enemmän sotilaita kuin kaupungin asukkaita (asukasluku tuolloin n. 4900).

Rauman linnoittaminen aloitettiin vuonna 1916, mutta useat varustukset jäivät lopulta keskeneräisiksi bolshevikkien tehdessä aselevon Saksan kanssa vuonna 1917. Esimerkiksi Ensimmäisen Petäjäksen neljän tykin asema jäi keskeneräiseksi. Tykkipattereita rakennettiin lisäksi Karhulinnaan, Patterinmäkeen sekä Nurmescuodon nokkaan. Yksinkertaisia kenttälinoituksia sekä ranta-asemia rakennettiin koko Petäjäksen alueelle, Syväraumanlahden etelärannalle, Korkeakariin, Ruokluotoon, Martinlahteen, Järvi- luotoon ja Neulastenniemeen. Lisäksi maalaiskunnassa Unajaan ja Kortelaan rakennettiin linnoitteita ja Santakarin Pookissa toimi tähtystysasema. Töihin osallistui raumalaisia sekatyömiehiä, ammattitaitoisia työvoimaa sekä hevosmiehiä. Petäjäksen alueen rakennustöistä ei valitettavasti ole säilynyt muistitietoa. Vuonna 1985 toteutetussa varustusten inventoinnissa ja kunnostussuunnitelmassa todetaan, että Ensimmäisen Petäjäksen molemmat varustukset sekä Toisen Petäjäksen kärjessä oleva varustus olisi ehdottomasti säilytettävä ja suojeltava asemakaavamääräyksellä. Kolmannessa Petäjäksessä olleet varustukset ovat ilmeisesti hävinneet satamalaajennuksen myötä.

Petäjäksen alueella varustukset sijoituivat aikanaan kirjaimellisesti huviloiden lomaan. Ilmeisesti huviloiden omistajat saivat kesäisin käyttää huviloitaan melko vapaasti. Osa maastossa olevista kivilatomuksista ja aidoista myös liittyy sittemmin hävinneisiin huviloihin. Varhaisemmissa varustuksissa olleita kiviä on saatettu käyttää alueella myös kiviaitoihin.

Rauma koki talvisodan aikana lukuisia pommituksia, jonka vuoksi vanhoja asemia muokattiin suojakäyttöön. Olli Nuotion kirjoittaman muistelmateoksen mukaan alueella olisi toisen maailmansodan aikana vanhoja asemia paranneltu ja kaivettu jopa lisää. Eräs tällainen osittain toisen maailmansodan aikana kaivettu asema olisi muistelman mukaan sijainnut Petäjäksentie 230 ja 234 tonttien välissä. Kyseisellä paikalla on matala kaivanto edelleen, joka on vuoden 1985 varustusten inventoinnissa arvioitu taisteluhaudan katkelmaksi (II Petäjä B). Muistelman mukaan tuolloin Mikkelän perheelle kuuluneen Petäjäksentie 234:n saunan pohjoispuoleiseen rinteeseen ensimmäisen maailmansodan aikaiseen juoksuhaudan päähän ryhdyttiin rakentamaan jonkinlaista suojaa asettamalla vuoron perään haudan päälle poikittain ratapölkkyjä, hakoja ja maata. Myös Ensimmäisen Petäjäksen alueella idempänä on kaivanto/suojahuone, jonka sisäänkäynti on vahvistettu betonilla.

Tässä raportissa Petäjäksen ensimmäisen maailmansodan aikaisista varustuksista on käytetty Museoviraston käyttämiä nimityksiä I Petäjä ja II Petäjä. Varustukset on tarkistettu kentällä viimeksi vuonna 2015, jolloin täsmennettiin niiden koordinaattitiedot.

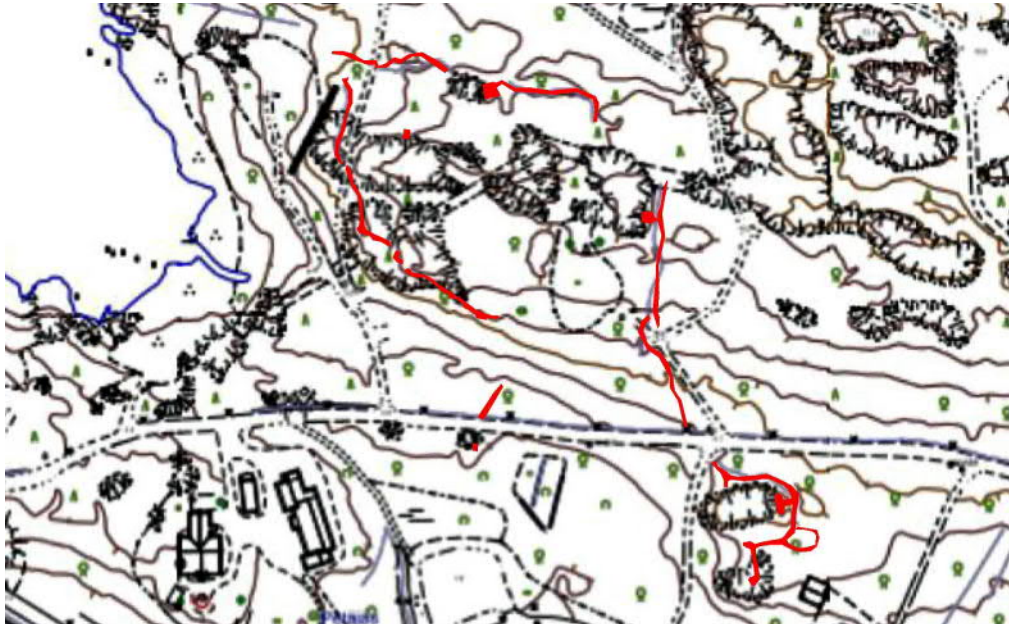
I Petäjäksen puolustuslaitteet ovat laajat, kun taas II Petäjäksessä on säilynyt ainoastaan kaksi pienempää ampu- ma-asemaa.

I Petäjä

Varustuskokonaisuuden länsiosa sijaitsee Petäjäksenniemen keskiosassa ja käsittää noin 460 metriä maahan kaivettuja yhdyshautoja sekä asemia. Nykyään paikoitellen tiet katkaisevat varustuksia ja kokonaisuus on ollut alun perin yhtenäisempi. Kokonaisuus sijaitsee Petäjäksentien molemmien puolin etelässä Urholan huvilan luoteispuolelle ja jatkuvat luoteeseen Petäjäksentie 173 pihapiirin läheisyyteen. Kokonaisuus koostuu taisteluhautoista, yhdyshautoista sekä suoja ja/tai varastohuoneista. Suojahuoneita ja varustuksia on ainakin 5, joista 4 on yhteydessä hautoihin. Suurin näistä, kooltaan noin 4 m x 5 m, on louhittu kallioon ja sijaitsee alueen pohjoisosassa. Varustuksia on useissa erillisissä osissa mäen ympäristössä. Ampumahautaa on paikoin louhittu kallioon ja vahvistettu kylmämuuratulla kivetyksellä. Ampuma-asemia löytyy ainakin lounaisimmista taisteluhautoista, joiden torjuntasuuntana on lounas tai etelälounas.

Varustukset ovat säilyneet osittain hyvin, mutta myös osittain sortuneet. Lähiympäristössä asemien välitömmässä läheisyydessä on lisäksi ollut huvila-asutusta, joka on sittemmin hävinnyt. Esimerkiksi Rotary-puiston paikalla on aikanaan sijainnut huvila. Läntisimmän haudan sivuitse kulkee vanha kiviaita, joka liittyy paikalla aikanaan olleeseen, mutta 1980-luvulla tulipalossa tuhoutuneeseen huvilaan.

Linnoitustöitä on alueella ilmeisesti osittain jatkettu myös toisen maailmansodan aikana. Esimerkiksi Petäjäksentien eteläpuolella sijaitsee suojahuone, jonka suuaukko on vahvistettu betonista. Kyseessä saat- ta olla myös kellari, mutta sijainti aivan yhdyshaudan päässä voisi viitata enemmänkin suojahuoneeseen.

I Petäjäksen puolustuslaitteet koostuvat kahdesta säilyneestä kokonaisuudesta. Itäosan tykkiasemasta Rientolantien länsipuolella sekä ampumahautoista ja -asemista Petäjäksentien molemmin puolin. Karttaan merkityt asemat on piirretty vuoden 1985 inventoinnin mukaan. Asemat ovat säilyneet pääosin vastaavassa kunnossa, kuin tilanne oli 1980-luvulla.

Vasemmalla ylhäällä I Petäjäksen länsiosassa Petäjäksentien pohjoispuolella osin kallioon louhitut asemat erottuvat selkeästi maisemassa. Oikeassa yläkuvassa näkyy painuneempaa, mutta edelleen selkeästi havaittavaa ampumahautaa Petäjäksentien pohjoispuolella. Ylhäällä Petäjäksentien eteläpuolella, lähellä Urholan huvilan pihapiiriä sijaitsevia varustuksia. Vasemmalla olevissa kuvissa on myöhempää rakentamista, joka saattaa ajoittua toisen maailmansodan aikoihin. Kyseinen luonnonkiviseinäinen, osittain valettu ja holvikattoinen huone sijaitsee Petäjäksentien eteläpuolella. Kyseessä saattaa olla myös hävinneen huvilan kellari, mutta sijainti aivan juuri ja juuri tien varressa erottuvan yhdyshaudan päässä voisi viitata myös jonkinlaiseen suojahuoneeseen.

I Petäjäksen itäosan linnoituslaitteet sijaitsevat Rientolantien länsipuolella ja käsittävät neljä maahan kaivettua ja rintavarustusvallilla varustettua kookasta noin 10m x 10m tykkiasemaa, joiden rakentaminen jäi ilmeisesti kesken. Asemat on varustettu noin 2m korkealla kookkaalla vallilla. Korkeusero vallilta asemien pohjalle korkeimmillaan noin 4 metriä. Asemissa on osittain kiilakivivahvistusta. Tykkiasemia yhdistää yhdyshauta, jossa on tasaisin välein pienempiä asemia. Tykkiasemien torjuntasuuntana on länsiluode ja niiden pohjoispää sijaitsee aivan Rientolantie 63 pihaportin vieressä, josta kokonaisuus jatkuu lounaaseen. Varustuksen keskiosasta lähtee kaakkoon kohti Rientolantietä maahan kaivettu yhdyshauta, jonka toinen haara päättyy maahan kaivettuun noin 2m x 2m suojahuoneeseen ja toinen haara jatkuu ojana tielle.

I Petäjäksen itäosassa varsinaiset tykkiasemat ovat vaikuttavan kokoisia kaivantoja. Kokonaisuus erottuu selkeästi maastossa. Yhdyshaudassa on tasaisin välein myös pienempiä asemia.

II Petäjä

II Petäjäksen kaksi ampuma-asemaa sijaitsevat pihapiirin lähetytyillä ja ne eivät ole yhtä selkeästi havaittavissa maastossa kuin I Petäjäksen puolustuslaitteet.

Vuonna 1985 toteutetun ensimmäisen maailmansodan aikaisten varustusten inventoinnin mukaan suurin osa II Petäjäksen varustuksista on tuhoutunut huviloiden pihoja tasoittaessa ja tietä rakennettaessa. Aivan Toisen Petäjäksen länsipäässä aallommurtajan läheisyydessä sijaitsee kallion viereen rakennettu ranta-asema, jossa torjuntasuuntana on pohjoinen-länsi. Asema on aikanaan kuulunut nykyään käytännättömänä olevan Petäjäksentien 238 tonttiin. Rannalla kallion takana oleva rintavarustus on noin 15 metriä pitkä ja sen ulkoseinä on kalliota ja sisäpuoli on vuorattu kylmämuuratuilla kivillä. Aseman pohjoisosassa on kivistä ladottu suoja ja eteläosa on takaa avoin.

Petäjäksentien 230 ja 234 välissä sijaitsee hieman lyhyempi kivillä vuorattu matala rintasuojalla varustettu taisteluhaudan katkelma, joka on osin peitetty esimerkiksi puutarhajätteellä. Taisteluhaudan pätkä sijaitsee aivan Rauman Meripelastusuralle kuuluvan Petäjäksentie 234:n pihapiirin vieressä. Joko tätä tai sen yhteyteen aikanaan kuulunutta taisteluhautaa on kaivettu lisää toisen maailmansodan aikana ja katettu pieneksi väestönsuojaksi.

Petäjäksentie 234 pihapiirin länsipuolella sijaitseva ampumahauta oli inventointihetkellä peitetty pahoin puutarha- ym. jätteillä. Alakuvassa aivan Petäjäksiemen länsipäässä sijaitseva ranta-asema.

Lähteet

Heino, Ulla: *Rauma - Idylliä ja tehokkuutta 1875-2000* . Rauma 2002.

Nuotio, Olli: *Se lailnem Betäjäs - Suvissi Rauma muistoi*. Rauma 1995.

Paasikivi-Poutanen, Iina & Räihä, Ulla: *Fåfångan, Poroholman, Petäjäksen ja Saukkojen inventointi ja käyttösuunnitelma*. Rauma 1981.

Piiparinen, Pekka: *Rauman keskustaajaman kulttuuriympäristöselvitys*. Satakunnan Museo 2014.

Sjölund, Jari: *Ensimmäisen maailmansodan varustukset Raumalla. Inventointikertomus ja kunnostussuunnitelma*. Rauman museon kenttätöraportteja n:o 2. Rauman museo 1985.

Soiri-Snellman, Helena: *Ruissalon huvilat*. Turun maakuntamuseon raportteja 8. Turku 1985.

Tukkiniemi, Johanna: *Petäjäs: Inventointi ja suunnitelma*. Rauma 1998.

Kartat:

Kansallisarkiston digitaaliarkisto. www.narc.fi

Maanmittauslaitoksen digitoitu aineisto

Rakennuspiirustukset Rauman kaupungin rakennusvalvonta

Valokuvat Rauman museo.